

Kurban

Hakk'a ve İnsanlara
Yakınlaşma Vesilesi



İÇİNDEKİLER

- 03 Hakk'a ve İnsanlara Yakınlık Vesilesi: Kurban
- 06 Civanmertliğin Tabiat Haline Gelmesi
- 08 Kurbanla Gelen Süprizler
- 10 Kurban Kesmenin Hükmü Nedir?
- 14 Kurban İçin Gerekli Olan Zenginliğin Ölçüsü Nedir?
- 16 Kurban Yerine Sadaka
- 18 İbadetlerde İllet ve Hikmet
- 19 İbadetlere Biçilen Değer
- 21 İbadetlerin Ayrı Bir Derinliği
- 24 Kurban Eti Nasıl Değerlendirilir?
- 25 Gayr-i Müslimlere Kurban Eti Verilmesi
- 26 Bir Kurban Hissesine Birden Fazla Kişinin Girmesi
- 30 Kurban Ücretleri
- 32 Peygamber Efendimiz Adına Kurban Kesme
- 36 Kurban İçin Toplanan Para
- 38 Havuz Sistemi
- 40 Organizasyon Masraflarının Kurban Fiyatlarına Eklenmesi
- 42 Arta Kalan Paralar
- 44 Ucuz Fiyata Kurban Kestirme
- 46 Zilhicce Orucu
- 47 Arefe Gününün Faziletleri
- 49 Teşrik Tekbiri nedir, nasıl getirilir?



Kurban Kesmenin Hikmetleri



Kurban Keserken Nelere Dikkat Edilmelidir?



Başka Beldelerde Kurban Kesme



Kurban Organizasyonlarında Dikkat Edilmesi Gerekenler



Bayram Düşünceleri

Hakk'a ve İnsanlara Yakınlaşmanın Vesilesi: Kurban



Mebdede her şey küçük bir açıyla başlar. Daha sonra arkadan gelenler o işe sahip çıkar, omuz verir, yeni yol ve metotlar geliştirir, farklı alternatifler ortaya koyarlar. İşte kurban da, bir dönem ülkemizde insanların sadece ferdî olarak yerine getirdikleri ve kestikleri kurbanın etini, konu komşuya dağıttıkları bir ibadet iken zamanla gerek ülke içinde, gerekse dünyanın değişik yerlerinde gönüllere ulaşma adına önemli bir vesile hâline gelmiştir.

Kurban ve Îsâr Hasleti

Cenâb-ı Hak ikinci sûre-i celilenin hemen başında:

وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ

“Kendilerine rızık olarak verdiklerimizden infak ederler.” (Bakara sûresi, 2/3.) buyurarak mülk sahibinin Kendisi olduğuna, bizim ise birer emanetçi konumunda bulunduğumuza işaret ediyor. Yani bizim verdiklerimiz esasen Cenâb-ı Hakk'ın bize ihsan ettiği nimetlerdir. Allah Teâlâ, “Rızıkı veren Biziz.” buyurarak, biter, tükenir endişesine kapılmamız gerektiğini hatırlatıyor. Bu husus başka bir âyet-i kerimede daha sarîh olarak şu şekilde ifade edilir:

إِنَّ اللَّهَ هُوَ الرَّزَّاقُ ذُو الْقُوَّةِ الْمَتِينُ

“Bütün mahlûkların rızıkını veren Rezzak-ı Âlem, her şeye güç yetiren kuvvet sahibi Hazreti Allah'tır.” (Zâriyât sûresi, 51/58.)

Aslında bir insanın, ister zekât, ister fitır sadakası, isterse kurban olsun sahip bulunduğu imkânlardan başkalarına vermesi, meselenin minimum yanını ifade eder. Yani bunun mânâsı, “Eğer bunu da yapmazsanız kendinize bir yer arayın!” demek gibidir. Meselenin maksimumu ise şu âyet-i kerimeyle hedef gösterilmiştir:

وَلَا يَجِدُونَ فِي صُدُورِهِمْ حَاجَةً مِّمَّا أُوتُوا وَيُؤْثِرُونَ
عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ

“Onlar, mü’minlere verilen şeylerden nefislerinde herhangi bir sıkıntı duymaz ve muhtaç olsalar bile onları kendilerine tercih ederler.” (Haşır sûresi, 59/9.)

Bu ruhla hareket eden insan, zamanını, imkânlarını, ilmini, irfanını, servetini, düşünce ufkunu, kısaca Allah’ın kendisine vermiş olduğu her şeyi son kertesine kadar insanların istifadesine sunacak, günümüzdeki yaygın kullanımıyla elindekileri başkalarıyla paylaşacaktır.

İşte kurban mevsiminde de, Müslümanlar lâakal bir kurbanla hiss-i semahatlerini ortaya koyacak, gönülleri fethedecek ve kestikleri kurbanların etlerinden tatmayanlara tattıracaklardır. Bir hadis-i şerifte ifade edildiği gibi, Cenâb-ı Hak da kesilen kurbanları sahipleri için öbür tarafta en çok ihtiyaç duyacakları yerde bir binek yapacaktır. (Bkz.: ed-Deylemî, el-Müsned 1/85) Bu durum karşısında insan orada bir taraftan takdir duyguları, diğer taraftan da taaccüp hisleriyle “Acaba şu kurbanlardan hangisine binsem?” diyecektir.

Resûl-i Ekrem Efendimiz (aleyhi ekmelüttehâyâ vetteslimât) bir hadis-i şeriflerinde:

مَنْ كَانَ لَهُ سَعَةٌ وَلَمْ يُصَحِّحْ فَلَا يَفْرَبَنَّ مُصَلًّا



“İmkânı olup da kurban kesmeyen bizim namazgâhımıza yaklaşmasın!” (İbn Mâce, edâhî 2; Ahmed İbn Hanbel, el-Müsned 2/321.) buyurarak imkânı olan herkesin kurban kesmesini istemiştir. Bu hadis-i şerifte kurban kesmeme fiili çok ağır bir tehdide bağlandığından dolayı, Hanefî fukahası hadis lafzının lâakal vücuba delâlet edeceğini söylemiştir. (Bkz.: es-Serahsî, el-Mebsût 12/8; el-Merğînânî, el-Hidâye 4/70.) Yani nasıl ki, zekât için gereken nisap miktarı mala sahip olan herkesin, zekât vermesi farz ise, aynı şekilde kurban kesme imkânına sahip olanların da kurban kesmeleri vaciptir.

Kurban vacip bir ibadet olduğuna göre imkânı olan herkesin kurban kesmesi gerekir. Zira hiç kimse Allah Resûlü’nün (sallallâhu aleyhi ve sellem), “Bizim namazgâhımıza yaklaşmasın!” tehdidinde muhatap olmayı istemez.



gibi belirli şartları haiz olması gerekir. Çünkü yapılan her şey âlem-i misaldeki şekilleriyle öbür tarafta insana döner. Ahiret âlemini bilemediğimizden, oradaki şeyleri bir kalıp içine koymamız mümkün olmadığından, bunların bize dönüşünün nasıl olacağını bilemiyoruz. Ama bunlar belki bir uçak, belki bir gemi, belki bir sandal, belki de yağız bir at gibi önümüzde temessül edecektir.

Cenâb-ı Hakk'ın rahmetinin enginliği ve vaatlerinin doğruluğu zaviyesinden meseleye bakacak olursak, bunların mutlaka bir şekilde bize geri döneceğini söyleyebiliriz.

Hazreti Âişe Validemiz'in rivayet ettiği bir hadis-i şerife göre, Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem) kestiği kurbanın üçte ikisini dağıtmış ve evdekileri mahrum etmeme adına üçte birini de bırakmıştır. (Bkz.: Müslim, edâhî 28; Ebû Dâvûd, dahâyâ 9, 10.) Kestiği kurbanının etini sünnete uygun olarak değerlendirmek isteyen bir insan için ölçü budur. Fakat bir ailede bütün aile fertleri adına kurban kesiliyorsa, bu durumda daha farklı bir taksime de gidilebilir.

Mesela böyle bir durumda kesilen kurbanlardan birisini veya onun yarısını ya da üçte birini eve bırakıp diğerleri tevzi edilebilir. Bu şekildeki bir taksimatla insan, hem yakınındakileri kurban etinden mahrum etmemiş, onlara bu etten tattırmış veya onların göz hakkını eda etmiş olur, hem de fakr u zaruret içinde bulunan diğer insanlara el uzatmış, onların temel bir ihtiyacını gidermiş, farklı kesim ve topluluklar arasında sevgi ve şefkat köprüleri kurmuş olur.

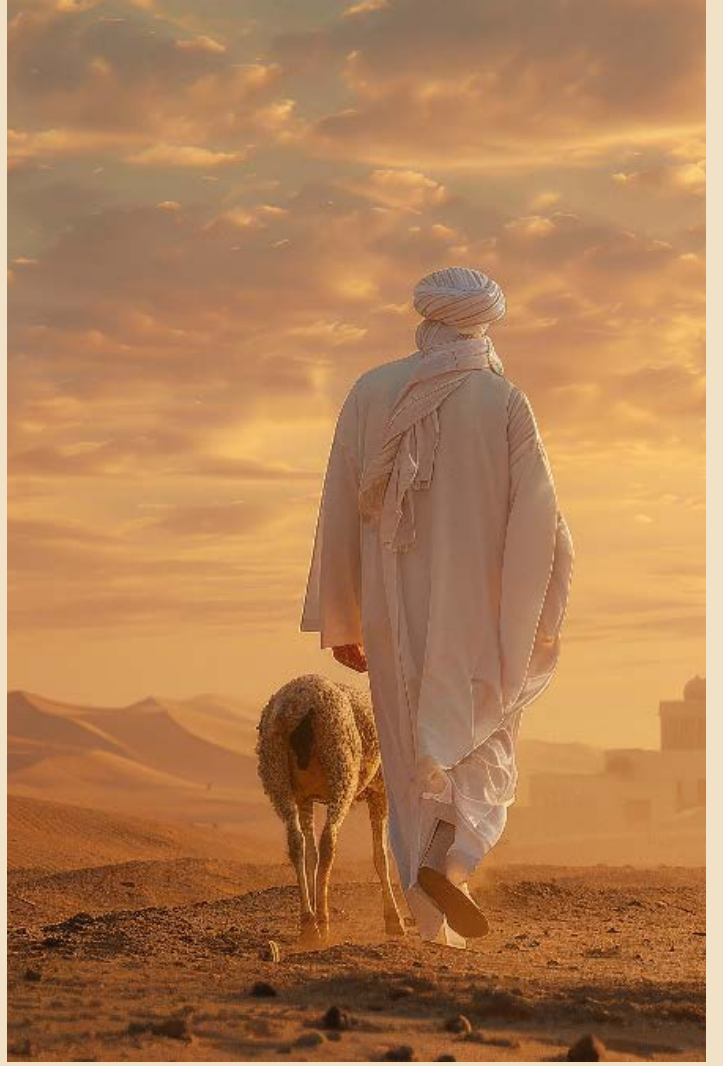
“imkânı olan” ifadesinden şöyle bir mânâ da anlaşılıyor. Demek ki toplumda imkânı olanların yanında imkânı olmayan insanlar da bulunacak. İşte bu durumda imkân sahiplerinin Cenâb-ı Hakk'ın kendilerine ihsan ettiği nimetlerde fakir fukaranın da hakkı olduğunu unutmuyarak onları görüp gözetmesi gerekiyor. Yani kurban kesen insanlar, kestikleri kurbandan, kendilerinden düşük seviyede olan kimseleri de istifade ettirmelidirler.

Bir âyet-i kerimede ise, لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ حَتَّى تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ “Sevdiğiniz mallarınızdan infak etmedikçe birr u takvaya ulaşamazsınız.” (Âl-i İmrân sûresi, 3/92.) buyrulurak sevilen malların infak edilmesi teşvik ediliyor. O hâlde insan ahirette sırtına bineceği kurbanlığını semiz hayvanlardan seçmelidir. Zaten bir hayvanın kurban olabilmesi için kör, sakat, aksak olmama

Civanmertliğin Tabiat Haline Gelmesi

Başta da ifade edildiği gibi bir dönem ülkemizde, herkes kurbanlarını kesiyor, bir miktarını kendi evinde bırakıyor, kalan kısmı da konu komşuya dağıtıyordu. Fakat bir gün geldi ki, kurban, sadece kendi mahalle ve köyümüzde değil, daha geniş bir dairede muhtaç insanlara ulaşmak için bir vesile hâline geldi ve imkân olanlar, bu istikamette taahhütlerde bulundu. Bundan sonra bazıları bir taneyle iktifa etmeyerek iki tane, üç tane, hatta on tane, yirmi tane, otuz tane kurban vermeye başladılar. Bu, aynı zamanda civanmertliğin gelişmesinin ve verme duygu ve düşüncesinin tabiatlara mâl olmasının bir ifadesiydi.

Ayrıca işin açıktan açığa yapılması insanların ruhunda bir teşvik tesiri meydana getiriyordu. Böylece verilen kurbanlarla ülkemizin dört bir tarafındaki fakir fukaraya sahip çıkılmaya başlandı. Yakın dairede bu işin oturduğunu görenler bu sefer, “Haydi, şimdi biz bu işi Allah’ın izni ve inayetiyle daha geniş bir dairede yapmaya çalışalım.” dediler ve mebdede küçük bir açıyla başlayan bu kurban hizmeti günümüzde muhit hattına ulaşınca kocaman bir alan teşkil etti. Bu fedakâr ruhlar, neredeyse Afrika’da gidilmedik ülke bırakmadılar. Zira ciddî derecedeki fakirlik daha çok bu kıtadaki ülkelerde bulunuyor. Oralarda yaşayan insanların birçoğu belki senede bir kere bile et yiyemiyorlar. İşte bunu bilen îsâr ruhlu arkadaşlar kurban taahhüdünde bulunmaya ve bu kurbanları oralara kadar ulaştırmaya başladılar.



Tabiî sadece Afrika’da değil, ülkemizin fedakâr insanları yeryüzü coğrafyasında, bulunduğu hemen her yerde kurbanlar kesip çevresindeki insanlara dağıtmaya başladı. Böyle bir hizmet farklı kültür ve anlayıştaki insanlara çok cazip geldi. Kestiğiniz bir kurbanın etini pişirerek veya pişirmeden götürüp o insanlara ikram etmeniz onların daha önce hiç görmedikleri, duymadıkları yeni bir şeydi. Kendi dünyalarında böyle bir uygulama yoktu.

Evet, iki bardak çayı garanti altına almadan bir bardak çay ikram etmeme ahlâkının hâkim olduğu beldelerde, sizin bu tavrınız yeni bir ses ve soluktu. Bu vesileyle o insanlar, sizdeki bu güzel değerleri fark etti, İslâm’ın sehavetini, Müslümanların semahatini, îsâr ruhunu, kendi yemediği hâlde başkalarına yedirme

duygusunu gördü ve neticede sizin temel dinamiklerinize karşı ciddî bir alâka ve sevgi duymaya başladılar. Kanaatimce, küreselleşen bir dünyada bu tür faaliyetler farklı kültürler arasında sevgi ve diyalog köprülerinin kurulması adına önemli bir vesiledir. Bu istikamette yapılan faaliyetler belli bir kerteğe ulaşmıştır. Fakat mevcutla iktifa dûn himmetlik olduğundan (Bkz.: Bediüzzaman, Sözlür s.791 (Lemaât.)) sürekli çitayı yükselterek koşmak hedefimiz olmalıdır.

Meselenin bir diğür yanı da şudur: Siz her sene formatla oynayarak yaptığınız işlere yeni bir renk, yeni bir desen ilâve etmek suretiyle onu hep cazip göstermeye çalışmalısınız. Mesela kurban eti dağıtmanın yanında, hangar gibi depolar oluşturabilir, buralarda insanların kullanmadıkları eşyaları, elbiseleri toplar, sonra da bunları götürür fakir insanlara dağıtırsınız. Çünkü gidilen ülkelerde öyle yerler var ki, oralarda insanların üstlerine giyebilecekleri doğru dürüst bir elbiseleri dahi yok. Bakıyorsunuz, bir tarafta büyük

gökdelenler var, fakat öbür yanda sizin varoş dediğiniz muhitlerden daha beter durumda olan insanlar. Hele Afrika'da öyle fakir ülkeler var ki, oralara yapılacak bir damlacık yardım dahi oradaki muhtaçlar için çok şey ifade edecektir. Dolayısıyla her defasında yaptığımız işlere yeni renkler, derinlikler ilâve ederek insanların yüzünü güldürmeye çalışmalıyız. Zira onların yüzünün gülmesi bizim de yüzümüzün gülmesine vesile olacaktır.

Bizim bu gayretlerimiz neticesinde Cenâb-ı Hak nasıl inayet eder, önümüze hayır adına daha başka hangi kapılar açar, bilemiyoruz. Bu sebeple her seferinde formatla biraz oynamalı, değişikliğe gitmeli, bazı orijinal katkılar yapmalı ve sürekli o insanların gönüllerini imar ve ihya etmeye çalışmalıyız. Sonra Cenâb-ı Hak ne yapar onu da Kendisi bilir. Hazreti Pîr'in yaklaşımıyla biz vazifemizi yapar, şe'n-i rubûbiyetin gereğine karışmayız. (Bkz.: Bediüzzaman, On Yedinci Lem'a, On Üçüncü Nota, Birinci Mesele.)





Kurbanla Gelen Sürprizler

Aslında bütün ibadet ü taatlerde Allah'a kurbeti hedefleme, "Allah'ım, ben bu ibadetimi Senin için yaptım." deme ve bunu içten içe duyma esas olmalıdır. İnsan, hayatını âdeta bu düşünceye kilitli olarak götürmelidir. Bu açıdan kurban ibadetini eda ederken de kasdü'l-kalb olarak tarif ettiğimiz niyeti çok sağlam tutmak gerekir. İnsan, "Allah'ım, Sen hayvan boğazlamamı istedin, ben de bu emri yerine getiriyorum. Eğer kendimi boğazlamamı emretseydin ben seve seve bu emri de tatbik ederdim.

Eğer dinimi, namusumu, nefsimi, malımı veya ülkemi müdafaa adına bir cephe teşkil etmek icap ediyorsa ben ona da amade ve teşneyim." diyecek kadar samimî olmalıdır. Yani insan canın yongası

olan malını verirken aynı zamanda verebileceği şeyleri de hatırlamalı ve emre amade olduğunu göstermelidir.

Nitekim Hazreti İbrahim ve İsmail'in durumu anlatılırken, فَلَمَّا أَسْلَمَا وَتَلَّهُ لِلْجَبِينِ "İkisi de Hakk'a inkıyat edip teslim olunca O, kurban etmek üzere oğlunu yere serdi." (Sâffât sûresi, 37/103.) buyrulurken, onların ubûdiyetteki sırrı ve emre itaatteki inceliği kavradıklarına ve ona göre bir tavır aldıklarına işaret edilmiştir.

Eğer bir insan kurban ibadetini baştan böyle sağlam bir niyete bağlarsa, onun kurbanla ilgili bütün fiilleri ibadet hükmüne geçecek, böyle hayırlı bir iş yolunda yapılan diğer ameller de o hayırlı iş gibi sevap olarak geriye dönecektir.

Yani kişinin pazara gidip kurban alması, boynuna ip geçirip onu bir yere bağlaması, sonra onu bir arabaya yükleyip mezbahaya götürmesi, belki birkaç gün onun başında durması, beklemesi veya evine getirip onu yememesi, ardından götürüp kesmesi, kestikten sonra etini tevzi etmesi gibi ucu size dokunan ne kadar iş varsa bunların hepsi birer sevap olarak amel defterine kaydedilecektir. Diğer yandan hayvanın boğazına bıçağı çalma, onun çırpınması, kanının akması... gibi rikkat-i kalbiye ve şefkat hislerinize rağmen emre itaatteki inceliğe bağlı olarak yerine getirdiğiniz ameller de ayrı bir sevap olarak hasenat defterinize yazılacaktır.

Burada yapılan bütün bu amelleri, bir yönüyle basit ve küçük görebilirsiniz. Fakat öte tarafta bunlar geriye döndüğünde hayret ve şaşkınlık içerisinde, “Allah’ım, Sen ne ganiymişsin. Bu küçük şeyleri aldın, nemalandırdın, büyüttün, genişlettin, farklılaştırdın, ebedileştirdin ve şimdi de bize sunuyorsun.” diyeceksiniz. Bu açıdan insan burada kurban ibadetini bir iç zenginliği ve kalb itminanıyla yerine getirmelidir.

لَنْ يَنَالَ اللَّهَ لُحُومُهَا وَلَا دِمَاؤُهَا وَلَكِنْ يَنَالُهُ التَّقْوَىٰ مِنْكُمْ

“Fakat onların ne etleri, ne de kanları Allah’a ulaşır. Lâkin O’na ulaşan tek şey, kalblerinizde beslediğiniz takvadır, Allah saygısıdır.” (Hac sûresi, 22/37.) âyet-i kerimesinde de bu hususa işaret edilmektedir.

Evet, eğer insan Allah’la irtibat, Allah’la münasebete geçme veya Allah’ın muamelesine bir vesile olması gibi mülâhazalara gönlünü bağlayarak bu ibadeti îfa ederse, öbür tarafta çok farklı zenginlik ve sürprizlerle karşı karşıya kalacaktır.





Kurban kesmenin hükmü nedir?

Biz her ümmete kurban ibadeti koyduk. (Hac Sûresi, 22/34) âyet-i kerîmesinden anlaşılacağı üzere kurban, bizden önceki her ümmete farz kılınmış bir ibadettir. Kur'ân, kurbanın her dinde olduğunu bildirmenin yanında değişik dönemlerden kurban ile ilgili olaylar, misaller anlatmaktadır: Mesela Hz. Âdem'in iki oğlunun Allah'a "kurban" takdim ettiklerini, birisinin kurbanı kabul edilirken diğerinin ise kabul edilmediğinden bahsetmektedir (Mâide Sûresi, 6/27-29). Ve yine Kur'ân'da Hz. İbrahim'in, gördüğü bir rüya üzerine oğlunu (Hz. İsmail'i) kurban etmek istediği ve baba-oğul tam bir teslimiyet içerisinde bu emri yerine getirmek istedikleri esnada Allah tarafından kendilerine Hz. İsmail'e bedel olarak kurban gönderildiği bildirilmektedir (Saffât Sûresi 37/101-107).

İşte bizden önceki ümmetlere teşrî kılınan kurban ibadeti, فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَأَنْحِرْ "Rabbin için namaz kıl ve kurban kesiver." (Kevser Sûresi, 108/2) âyet-i kerîmesi mucibince ümmet-i Muhammed (sallallahu aleyhi ve sellem) için de bir mükellefiyet olarak teşrî kılınmıştır. Buna göre kurban kesmek, Hanefî mezhebine göre vacip, diğer mezheplerde ise terk edilmesi istenmeyen müekked bir sünnettir.

Konuyla ilgili hadis-i şeriflere baktığımızda kurbanın terk edilmemesi gereken önemli bir ibadet olduğunu anlayabiliriz zira Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem):

مَنْ كَانَ لَهُ سَعَةٌ وَلَمْ يُضَحِّ فَلَا يَقْرَبَنَّ مُصَلَّانَا

"Kurban kesecek güçte olup da kesmeyen, namazgahımıza yaklaşmasın." (İbn Mâce, edâhî 2; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/321) buyurmak suretiyle konunun ehemmiyetine dikkat çekmiştir. Başka bir rivayette ise Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) Bayram namazından önce kurbanını kesen birisine, yeniden kurban kesmesini emretmiştir (Muvatta, dahâyâ 4-5). Peygamberimiz'in yeniden kesmesini emretmesi, kurban kesmenin vacip olduğunu gösterir.

Ayrıca Peygamberimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), kurbanın teşrî kılındığı yıl olan hicretin ikinci yılından itibaren vefatına kadar her yıl kurban bayramında kurban kesmiştir (Tirmizî, edâhî 11). Bu da kurban kesmenin önemli bir delili olmaktadır.

Kurban Kesmenin Hikmetleri



Her şeyden önce şu hakikat bilinmelidir ki, ibadetler Allah emrettiği için yapılır. Allah'ın emri ile yapılan ibadetlerde de bildiğimiz bilemediğimiz sayısız hikmetler vardır. Allah şu ayette kurban ile neyin hedeflendiğini bildirmektedir: “Biz her ümmete kurban ibadeti koyduk ki, Allah'ın kendilerine erzak olarak verdiği hayvanları keserken Allah'ın adını ansınlar.” (Hac, 22/34)

Kurban ibadeti yerine getirilirken, Allah'ın yüce adının zikredilmesi, yer yüzünde mevcut bütün hayvanların Allah'ın mülkü olup sırf rahmet eseri olarak insanların istifadesine verilmiş olduğunun bilinmesi ve o şuurla bu ibadetin yapılması emredilmektedir.

Kurban, Allah'ın rızasını kazanma yolunda bir kahramanlık, fedakârlık, hasbîlik ve teslimiyetin ifadesidir. Bu teslimiyet ve hasbîlik, Hz. İbrahim ve İsmail ile zirveleşerek sembolleşmiştir. Kur'ân bu hâdiseyi mealen şöyle anlatır:

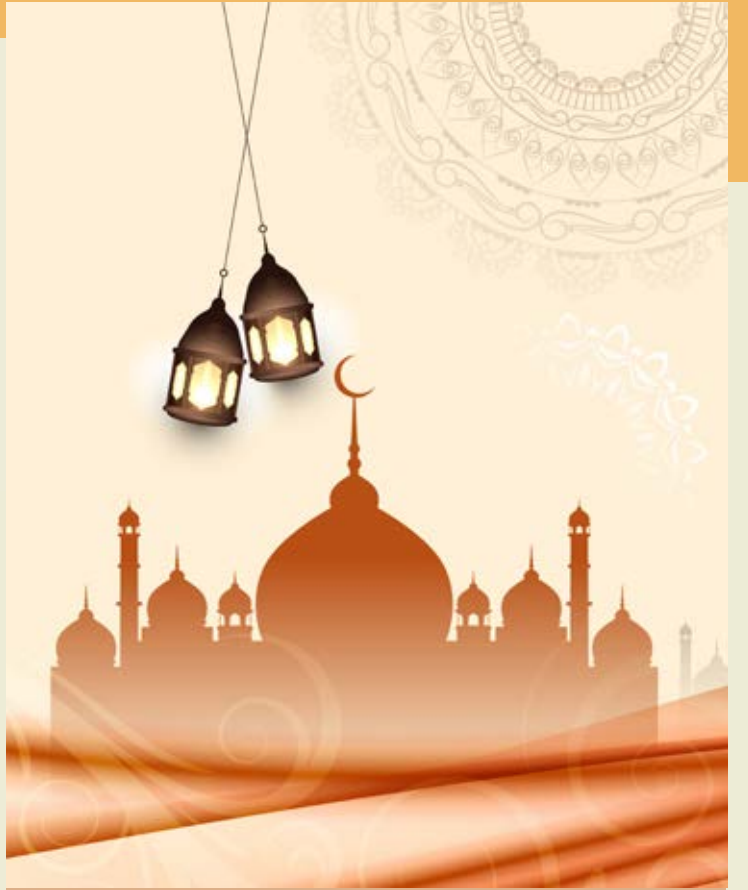
(Hz. İbrahim) “Ya Rabbi, salih evlatlar lutfet bana!” Biz de ona aklı başında bir oğul müjdeledik. Çocuk büyüyüp yanında koşacak çağa erişince bir gün ona: “Evladım, dedi, ben rüyamda seni boğazlamaya giriştiğimi görüyorum, nasıl yaparız bu işi, sen ne dersin bu işe?” Oğlu: “Babacığım dedi, hiç düşünüp çekinme, sana Allah tarafından ne emrediliyorsa onu yap. İnşallah Allah'ın izniyle benim de sabırlı, dayanıklı biri olduğumu göreceksin!” dedi. Her ikisi de Allah'ın emrine teslim olup, İbrahim oğlunu şakağı üzere yere yatırınca ona şöyle nida ettik: “İbrahim rüyana sadık kalıp onun gereğini yerine getirdin. Onu kurban etmekten sizi muaf tuttuk. İşte böyle ödüllendiririz Biz iyileri! Bu, gerçekten pek büyük bir imtihandı. Oğluna bedel ona büyük bir kurbanlık verdik. Sonraki nesiller içinde, ona da iyi bir nam bıraktık: ki o da, bütün milletler tarafından şöyle denilmesidir: “Selâm olsun İbrahim'e!” İşte böyle ödüllendiririz Biz iyileri.” (Saffat, 37/100-110)

Kur'ân-ı Kerim, olayı, inananlara Allah'ın emirlerine teslimiyet ve itaat adına bir ufuk olarak sunmaktadır; Hz. İbrahim'de ne müthiş bir teslimiyet, iman ve itaat vardır! Senelerce evlat hasretiyle yanıyordu. Allah kendisine yaşlılıkta bir oğul verdi, sonra oğlu çocukluktan kurtulup da onunla birlikte koşma çağına eriştiğinde ve hayatında ona eşlik edebilecek çağa geldiğinde rüyasında oğlunu boğazladığını gördü. Bu rüyanın, Rabbinden kendisine oğlunu kurban etmesi için bir işaret olduğunu anladı.

Oysaki rüyasında gördüğü sadece bir işaret olup açık bir vahy değildi; ama peygamberlerin rüyası da vahyin bir parçasıdır. Bu durumda Hz. İbrahim'e, Allah'ın emrine boyun eğmek ve itaat etmek için işaret yeterliydi. Hâlbuki istenilen şey, biricik oğlunu savaşa göndermesi veya hayatına mal olacak bir şeyi oğluna emretmesi de değildi. İstenilen, bizzat kendisinin oğlunu kendi elleriyle kurban etmesiydi.

Hz. İbrahim tam bir teslimiyet, iç huzuru ve sükûnet içerisinde oğluna yönelmiş, onu da aynı teslimiyet içerisinde bulmuştu. Baba-oğul, fiilen Allah'a teslimiyetlerini ifade ettikleri aynı anda, Allahu Teâlâ, imtihanı kazandıklarını bildirerek kurbanlık koç göndermişti. Böylece imanın gerçek yüzü, itaatin güzelliği ve teslimiyetin büyüklüğü için bir meşale olarak yükselen bu büyük olayın anısı, kurban kesme geleneği ile devam etmektedir. Peygamber Efendimiz bu hususa dikkatleri çekerek "Kurban kesin. Zira kurban kesmek, Atanız İbrahim'in sünnetidir." buyurmuştur.

Kurban, Allah'a teslimiyet ruhunu geliştirir. Böylelikle insan hakikî kulluk



tavrını takınır, şükür vazifesini yerine getirmeye çalışır; Allah'a yaklaşır, kurban onun kurbiyetine bir vesile teşkil etmiş olur.

Ayrıca kurbanın sosyal hayata bakan hikmetleri vardır. Kurban; toplumda kardeşlik, yardımlaşma, fedakârlık ve dayanışma ruhunu mayalar ve geliştirir. Toplumda adaletin gelişmesine yardım eder. Toplum katmanları arasındaki uçurumların aşılmasına ve değişik seviyelerdeki ferdlerin birbirlerinin halini tanıyıp ilgilenmelerine ve kaynaşmalarına ciddî katkıda bulunur.

Yoksul, et satın alamayan veya çok az alabilen insanların hayatında kurbanın ne kadar bereketli olduğunu belirgin bir şekilde görmek mümkündür. Kurban, zengini, malını Allah'ın hoşnutluğunu kazanmak için vermeye alıştıırır. Yardımlaşmaya teşvik eder ve yardımlaşmanın zevkini vicdanına duyurur. Böylelikle onu cimrilik hastalığından, dünya malına tutkunluktan kurtarır.

Kurban, fakirin de varlıklı kullar vasıtasıyla Allah'a şükretmesine vesile olur. Fakir insan, kurban sayesinde dünya nimetlerinin yeryüzündeki dağılımı konusunda karamsarlık ve düşmanlıktan kendisini kurtarır ve içinde yaşadığı toplum tarafından görülüp- gözetildiğini hissetmez.

Bütün bunlarla birlikte Allah rızası için kesilen kurbanlara birçok sevap vaad edilmiştir.

Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) şöyle buyurmuştur: "Hiçbir kul, kurban günü, Allah indinde, kurban kanı akıtmaktan daha sevimli bir iş yapamaz. Zîra, kesilen hayvan, kıyamet günü boynuzlarıyla, kıllarıyla tırnaklarıyla gelecektir. Kesilen kurbanın kanı yere düşmeden önce Allah nezdinde yüce bir mevkiye ulaşır. O halde, gönül hoşluğu ile kurbanlarınızı kesin." (Tirmizî, Edâhî 1, (1493); İbnu Mâce, Edâhî 3, (3126))

Kurban kesmenin sevabını soran sahabeye de Peygamber Efendimiz; "Kurbanın her bir kılı için bir sevap vardır." buyurmuş; sahabe tekrar: "Ey Allah'ın Resûlü, kesilen kurban yünlü ise (koyun, kuzu gibi), sevabı nasıl olacak?" diye sorduğunda. Aleyhissalâtu vesselâm: "Yünün her bir kılı için de bir sevap vardır!" buyurmuştur. (Tirmizî, Edâhî 1; İbni Mâce, Edâhî 3)

Allah rızası için kesilen kurban ahirette geçilmesi çok zor olan sırat köprüsünde sahibi için bir binek vazifesi görecektir. Peygamber Efendimiz bu hususta şöyle buyurmuştur; "Hayvanın iyi ve güzelini kurbanlık olarak seçin, çünkü o sırat köprüsünde size bineklik yapacaktır." (Deylemî, el-Firdevs bi Me'sûri'l-Hitâb, 1/85)

Kesilen kurbanların sırat köprüsünde sahibi için bineklik yapacağı da Efendimiz'den (sallallahu aleyhi ve sellem) nakledilen rivayetler arasındadır. (Deylemî, el-Firdevs bi Me'sûri'l-Hitâb, 1/85)

Kurbanın daha bilemediğimiz birçok hikmetleri vardır. İbadetler her çeşit hikmet ve faydasından önce sırat Allah rızası için yapılmalıdır. Bu itibarla kurban da her türlü ferdî, sosyal faydasıyla birlikte Allah'ın hoşnutluğu ve sırat Allah rızası esas gaye yapılarak yerine getirilmesi gereken bir ibadettir. Kur'ân-ı Kerim bunu şu şekilde vurgulamıştır: "Şunu unutmayın ki, ne onların (kurbanlıkların) etleri, ne de kanları asla Allah'a ulaşacak değildir. Lâkin Ona ulaşan tek şey, kalblerinizde beslediğiniz takvâdır, Allah saygısıdır.." (Hac, 22/37)



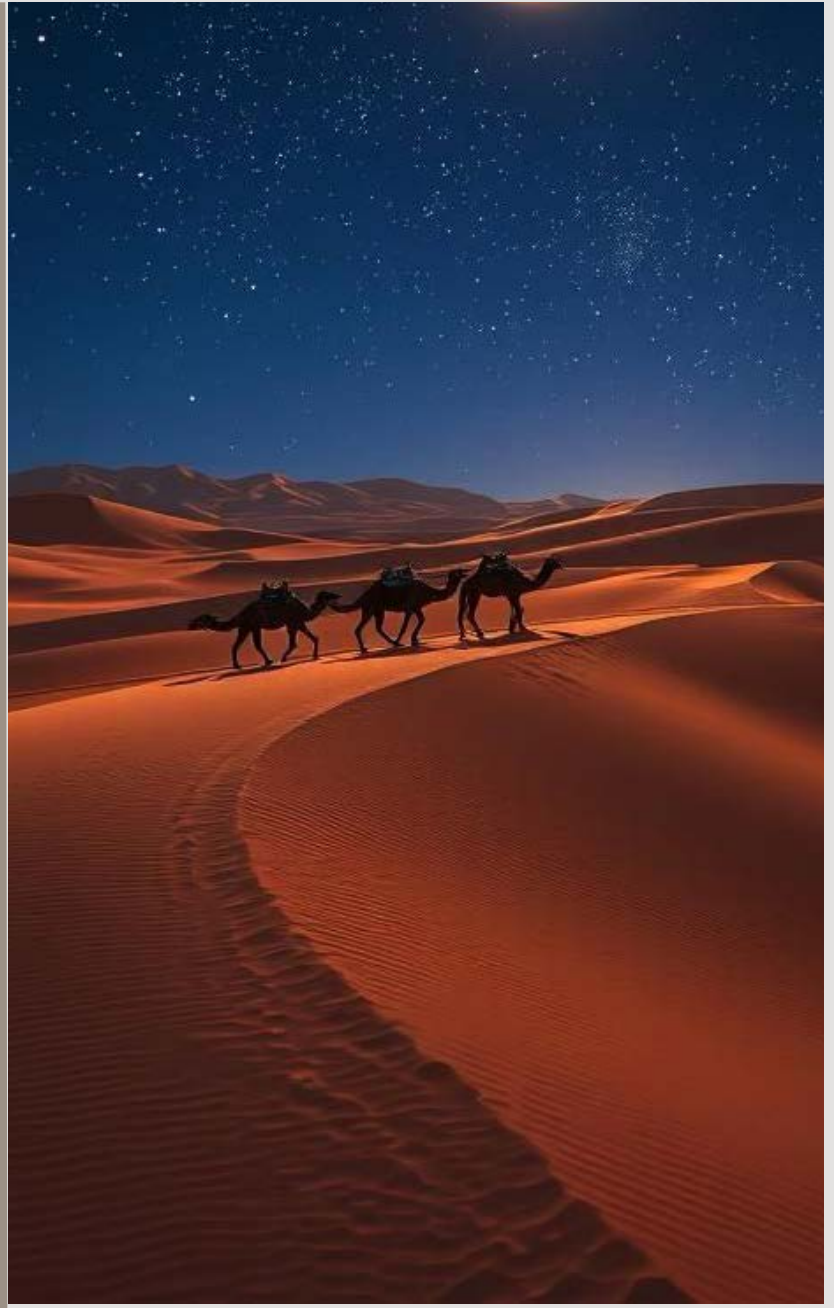
Kurban için gerekli olan zenginliğin ölçüsü nedir?

Kurban; Müslüman, akıllı, ergin ve mukim olan kimselere vaciptir. Kurbanın vacip olması için bu şartların yanı sıra kişinin belirli bir mali güce sahip olması gerekir.

Fıkıh kitaplarında ifade edildiği üzere üç tür zenginlik vardır:

1. Kişiyi zekât vermeyi farz kılan zenginlik,
2. Kurban ve fitre vermeyi vacip kılan ve aynı zamanda zekât almayı da haram kılan zenginlik,
3. Dilenmeyi haram kılan zenginlik.

Birincisinin ölçüsü kişinin asli ihtiyaçlarının dışında 85 gr. altına veya bu miktar bir mala sahip olmasıdır. Aynı zamanda zekâtın farz olması için bu malın üzerinden bir kameri yılın geçmesi ve bu malın nami (artan, çoğalan) bir mal olması gerekir. Bu tür bir zenginliğe fıkıh ıstılahında “mal-ı gına” denir.



Ayrıca zekâtın farz olması için sahip olunan hayvanların ve toprak mahsullerinin de kendine göre bazı şartları vardır. Ancak konumuz bu olmadığı için geçiyoruz.

İkinci tür zenginliğe gelince bunun da miktarı birincisiyle aynıdır. Ancak zekâtın farz olmasında aranan bazı şartlar burada aranmaz. Sahip olunan malın üzerinden bir sene geçmesi gerekmez. Yani kurban bayramının ilk üç gününde nisap miktarı mala (85 gr. altın veya bu değerde mala) sahip olan kimsenin kurban kesmesi vacip olur. Mesela bir kişi kurban bayramının ilk iki gününde fakir olsa ancak üçüncü gününde eline nisap miktarı bir mal geçse bu kişinin kurban kesmesi vaciptir.



Ayrıca sahip olunan malda nema (artıcı ve çoğalıcı olma) özelliği de aranmaz. İşte böyle bir mala sahip olan kimsenin kurban kesmesi vacip olacağı gibi, zekât alması da caiz olmaz. Bu tür zenginliğe “mal-ı istiğna” denir. Yani kişiyi başkalarına muhtaç olmaktan koruyan onu müstağni hale getiren zenginlik demektir.

Son olarak kişiyi başkalarına el avuç açmaktan, dilenmekten men eden zenginlik vardır ki, bunun miktarı da kişinin ve ailesinin sabah akşam karnını doyuracağı yiyeceğe sahip olmasıdır.

Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) bir hadis-i şeriflerinde kendisini müstağni kılabacak ölçüde malı olduğu halde insanlardan bir şey isteyen kimsenin ancak cehennemdeki ateşini arttıracakını buyurmuştur.

Bunun üzerine sahabe efendilerimiz kişiyi müstağni kılan malın ölçüsünün ne olduğunu sormuşlar; Efendimiz de (s.a.s.):

“Ehlinin yanında sabah ve akşam onlara yetecek miktarda yiyecek olduğunu bilmesidir.” şeklinde cevap vermiştir. (Tahavi, Şerhu meâni'l-âsâr,4/371)

Kurbanın vacip olması için sahip olunan malın para, altın, ticaret malları, hayvanlar vs. zekât malları gibi nami (artıcı, çoğalıcı) özelliğinin bulunmasının şart olmadığını söylemiştik. Buna göre havaic-i asliye dediğimiz asli ve zaruri ihtiyaçlarından fazla olarak nisap miktarı malı bulunan kimsenin kurban kesmesi vacip olur.

Asli ihtiyaçlara gelince bunlar; kişinin oturduğu evi, arabası, evde kullandığı zaruri ev eşyaları, elbiseleri, sanatkârın kullandığı malzemeleri, âlimin kitapları gibi mallardır.

Kurban Yerine Sadaka!..

Soru: Kurban Bayramından önce bazıları, “kurban kesme yerine sadaka verilse” şeklinde tekliflerde bulundular. Dinimize göre, bir ibadetin yerine başka bir hayırlı işin ya da ibadetin konulması söz konusu mudur?

Cevap: Belli maksatlarla ortaya atılan, bir demogojiden öte kıymet ifade etmeyen ve halkın zihninde dinin emirlerine karşı şüpheler bırakmaya matuf olarak seslendirilen bu tür sözlere değinmeyi hiç istemiyorum. Aslı herkesçe malum olmasına rağmen kasdî olarak tekrar tekrar söz konusu edilen meselelerde bir yönüyle tartışmalara dahil olmanın fayda değil zarar getireceğini düşünüyorum. Çünkü, dinimizde kurbanın yeri bellidir ve zannediyorum, işin uzmanları başta olmak üzere halkımızın onun kıymetini çok iyi bilmektedir.



Son günlerde çokça duyup dinlediğiniz gibi kurban, lügatlere göre “yaklaşmak” manasına gelmekte ve Allah yolunda malın, canın, her şeyin feda edilebileceğini, Allah’a teslimiyeti ve O’na karşı şükür hisleriyle dolu olmayı ifade etmektedir. Kurban kesmek, Kitap, Sünnet ve icmâ-ı ümmet ile sabittir. Kur’ân-ı Kerîm’in, “Rabbin için namaz kıl ve kurban kes”

(Kevser, 108/2) mealindeki ayetle, bildiğimiz

kurbanı işaret ettiği hususunda İslâm ulemasının çoğunluğu aynı görüştedir. Peygamber Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem de, İbn Mâce’de ve Müsned’de geçen bir hadis-i şerifte “İmkânı olup da kurban kesmeyen bizim namazgâhımıza yaklaşmasın” buyurmuştur. Bu ve benzeri nasslardan hareket eden Hanefi fukahâsı kurban kesmenin vâcip olduğu kanaatine varmışlardır. Müsadenizle ben, kurbanı kimler kesmeli, kurbanlıkta aranan şartlar nelerdir gibi mevzuyla alakalı hususları ilmihal kitaplarına havale ederek, sorunuz mü-nasebetiyle, bir başka meseleyi hatırlatmak istiyorum:

Kur'an- Kerim, Mâide Suresinin 27-29. ayetlerinde bize, Hazreti Adem'in iki çocuğunun kıssasını anlatır: Cenabı Allah buyurur ki, "Onlara Âdem'in iki oğlunun gerçek olan haberini oku: Onların her ikisi birer kurban takdim etmişlerdi de birininki kabul edilmiş, öbürününki kabul edilmemişti. Kurbanı kabul edilmeyen, kardeşine: "Seni öldüreceğim" dedi. O da: "Allah, ancak müttakilerden kabul buyurur, dedi. Yemin ederim ki, sen beni öldürmek için el kaldırırsan da, ben seni öldürmek için sana el kaldırmam. Çünkü ben âlemlerin Rabbi Allah'tan korkarım. (Öyle bir şey yaparsan) dilerim ki sen, kendi günahınla beraber benim günahımı da yüklenesin de cehennemliklerden olasın. Zalimlerin cezası işte budur!" (Maide, 5/27-29)

Kur'an-ı Kerîm'de ve güvenilir hiçbir hadis-i şerifte, Hazreti Adem'in bu iki çocuğunun isimlerinden bahsedilmese de , Kütüb-ü sâlifede isimlerinin Habil ve Kabil olduğu belirtilen iki kardeş arasında bir meseleden dolayı anlaşmazlık çıkar ve neticede Kabil, kardeşi Habil'i kiskançlıkla, haksız yere öldürür. Kur'an, bu iki kardeş arasında meydana gelen olayın detaylarını zikretmez; çünkü meydana gelen hadise, zaman ve mekânla sınırlı değildir. Burada önemli olan da isimler değil, şahsiyetler ve temsil ettikleri zihniyetlerdir.

Tefsirlerde ve diğer İslâmî eserlerde geçtiği üzere –ki bu konudaki malumatın çoğu İsrâiliyyat'tır- Kâbil ziraatçı, Hâbil ise çobandı. Her ikisi de kurban emrine muhatap olunca, Kâbil, koyun kesmeye yanaşmamış, ürünün iyi kısmından kurban etmeye de kıyamamış ve kıymetsiz başaklardan oluşan bir demeti kurban

olarak arz etmişti. Hâbil ise, beğendiği bir koyunu kurban etmişti. Hâbil'in kurbanı kabul görmüş, Kabil'inki ise adeta yüzüne çarpılmıştı. İşte, daha o dönemde, insanoğlu Allah'ın koyduğu ibadet kurallarına kendi mantığını ve tasarruflarını karıştırmaya başlamış, kurbanı kendi manasından çıkarıp onu bir uzaklık sebebi haline getirmişti.



İbadetlerde İllet ve Hikmet

Bugün de kurbanı aynı mantıkla bakıldığı söylenebilir. Oysa, Allah'a yaklaşmak için bir yol olan kurban, özellikleri tesbit edilmiş bir hayvanı belli bir vakitte, ibâdet maksadıyla ve usûlüne uygun olarak kesmek demektir. Onun formatı Allah tarafından ortaya konmuştur ve insanların o ibadet yerine başka bir ibadeti ikame etmeye ya da onun şeklini değiştirmeye hakları yoktur.

Sadece kurban değil, bütün ibadetler, fikhî deyimiyle, taabbudî alana girer ve vahye göre şekillenmiştir. Hanefî fukahası, taabbudî olan ve illetlerinin akılla kavranması mümkün olmayan hususlarda kıyas bile yapılamayacağına kâildirler. Evet, ibadetler "taabbudî"dir; yani, onları Allah emrettiği için, O'nun istediği zamanda, O'nun gösterdiği şekilde ve O'nun rızasını kazanmak niyetiyle yaparsak ya da sırf Allah yasakladığı için bazı şeylerden sakınırsak, işte o zaman o amelimiz ibadet hükmüne geçer. Kur'an nasıl getirmiş, Peygamberimiz nasıl göstermişse aynen öyle koruyup uyguladığımız, onlarda değişikliklere, artırma ve eksiltmelere girmediğimiz, Peygamberimiz tarafından öğretilen şekline dokunmadığımız sürece ibadetlerimiz ibadet olarak kalır.

Tabii ki, bu ilahî emir ve yasakların pek çok hikmetleri ve menfaatleri de vardır. Fakat, sadece bu hikmet ve menfaatler gözetilerek yapılan, kulluk düşüncesiyle ve Allah'ın rızasını kazanma niyetiyle yapılmayan şeyler ibadet sayılmazlar ve insana sevap da kazandırmazlar. Çünkü, o ibadetlerin teşrîi doğrudan vahye dayalıdır ve o bilinen hikmetler, bilinmeyenlere göre çok azdır. Namaz, oruç ve zekât gibi ibadetlerin



emredilmesinde, içki ve kumar gibi kötülüklerin de nehyedilmesinde "illet" başkadır, "hikmetler" başkadır. Bunların yapıp yapılmamasındaki asıl "illet" Allah'ın emretmesi veya nehyetmesidir.

Evet, ibadetlerde önemli olan Cenâb-ı Hakk'ın va'z ettiği formüllere uygun hareket etmektir. Yani, format Allah tarafından ortaya konmuş ise o bir kıymet ifade eder. Yoksa, bir ibadetin şekil olarak, kendi mantığınıza göre daha mükemmelini, daha ağırını ve daha müşkilini ortaya koysanız da onun bir değeri yoktur. Aslında, yaptığımız ibadetler bizim almak istediğimiz şeylerin karşılığı olamaz; kulluk adına ortaya koyduğumuz niyet, gayret ve ameller talip olduğumuz Allah rızasına, Cennet ve Cemelullah gibi nimetlere bedel sayılamaz. Beklediğimiz netice karşısında ortaya sürdüğümüz bedel çok küçük ve yetersiz kalır. Fakat, beklentilerimizi bize lûtfedecek Allah'tır. Sahip olmak istediğimiz emtia, o mutluluk, o saray, o köşk, o villa her ne ise, onu satın alabilmemiz için vermek zorunda olduğumuz nakdi yaratan, o parayı basan da Allah'tır. Yani, darphane de ona aittir.

İbadetlere Biçilen Değer



İşte, teşbihte hata olmasın, o darphanede Allah çeşit çeşit paralar basıyor. Sizin namazınız bir çeşit paradır, orucunuz bir çeşit paradır, zekâtınız bir çeşit paradır, hatta tavırlarınız, davranışlarınız, hayırlı düşünceleriniz, samimi niyetleriniz birer paradır. Allah katında bunların her birinin ayrı ayrı değeri vardır. Bütün bunlar, isteklerinizi peyleme adına, doğrudan doğruya takdiri Allah'a ait olan bir bağıştır size. Yoksa siz, size ait kıymetlerle alamazsınız istediklerinizi. Mesela, Allah'ın yüksek bir bedel takdir buyurduğu beş vakit namazla elde edeceğiniz ahiret nimetlerini, abdestinden duasına kadar o namaz sebebiyle katlandığınız meşakkatin elli bin katını ortaya koysanız yine de namazdan başka bir şeyle peyleyemezsiniz. Çünkü sizin ortaya koyduğunuz şeyler kalptir, sahtedir. İstekleriniz ise, ancak kalp (sahte) olmayan, gerçek değeri bulunan paralarla elde edilebilir. O gerçek paraların üstünde de darphane sahibinin mühürü vardır; bir kağıt parçası O'nun sikkesiyle bir nakd olmaktadır.

Bir düşünün, siz kendi kendinize bir para bassanız; kullandığınız malzeme altın bile olsa, onun etrafına türlü türlü süsler de koysanız, zatî kıymeti itibariyle darphanedeki benzerinin on kat üstünde kıymeti de olsa, pazara götürdüğünüzde ona biçilecek değer sadece maden olarak ne ifade ediyorsa işte o kadar olacaktır. Siz onun üzerine kaç lira yazarsanız yazın, alacağınız bedel, onun madenî değerini geçmeyecektir. Fakat, ona benzer bir parayı darphane bassa, üzerine de “bir milyon” damgasını vursa, o para gerçekten bir milyon üzerinden değer görecektir ve insan onu verip “bir milyon” değerinde bir mal alabilecektir. Çünkü, o para kalp değildir; onu sahibi basmış ve değerini de bizzat o belirlemiştir.

Bu açıdan, ibadet ü tâatınız, Allah'ın va'z ettiği esaslara bağlı olmalıdır ki bir kıymet ifade etsin. O neye ne kadar değer biçmişse, O'nun belirlediği çerçevede siz onu ortaya koyduğunuz zaman ahiret nimetlerini ve ebedî saadeti satın alabilirsiniz. Şayet O, Sıratı geçmeyi namaza, kurbanaya bağlamışsa, geçiş bileti ancak bu paraya alınır demişse ve siz de geçmek istiyorsanız, o parayı vermeye mecbursunuz. Mesela, namaz değil de başka bir bedel vermek istesenez; namaz yerine başka şeyler yapsanız; uzak doğu oyunlarına ait onlarca hareket sergileseniz, elli türlü marifet dökürseniz, olimpiyat şampiyonlarına has yüz çeşit kabiliyet gösterseniz de, ancak namaz karşılığında takdir edilen nimetleri onlarla alamazsınız. Çünkü onlar kalptir, kıymetsizdir, ortada bir fiil olması itibariyle asla benzese de sahtedir.

Öyleyse, bir ibadetin de Allah'ın darbına göre ortaya konması lazımdır. Çünkü, ona kıymet veren Allah'tır. Ameller, O'na nisbetle kıymet kazanır. Dolayısıyla, Allah o ibadetlerin herbirine ayrı ayrı değerler biçmiştir. Onların -izafî de diyemiyorum- zatî değerleri vardır. Çünkü, Allah, bir şey hakkında, "bunun bu değeri vardır" diyor, onun o değeri mutlaka vardır. O şey hakkında, "Sen benim şu kadar kıymet takdir ettiğim bu şeyi verirsen, onu ebedî saadatinin bedeli sayacağım" diyor, ebedi saadet ancak O'nun işaret ettiği o şeyle alınabilir, başka hiçbir kıymetli şey onu satın almaya yetmez.

Bir münasebetle 29. Mektup'ta bu mevzuya misal veren Bediüzzaman Hazretleri, dini emirlerden bir kısmına "taab-

büdî" denildiğini, bunların aklın muhakemesine bağlı olmadığını, emrolduğu için yapıldığını ve hakikî illetin, emir ve nehy-i İlâhî olduğunu anlatır. Taabbüdî olan şeylerde bazı hikmet ve maslahatlar var olsa bile taabbüdîlik cihetinin daha önde bulunduğunu ve bilinen o maslahatların, pek çok hikmetten sadece bazıları olduğunu söyler. Ve şöyle der: "Meselâ, biri dese, "Ezanın hikmeti, Müslümanları namaza çağırmaktır. Şu halde bir tüfek atmak kâfidir." Halbuki, o divane bilmez ki, binler maslahat-ı ezâniye içinde o bir maslahattır. Tüfek sesi o maslahatı verse de, acaba nevi beşer namına, yahut o şehir ahali namına, hilkat-i kâinatın netice-i uzmâsı ve nevi beşerin netice-i hilkati olan ilân-ı tevhid ve rububiyet-i İlâhiyeye karşı izhar-ı ubudiyyete vasıta olan ezanın yerini nasıl tutacak?"

Demek ki, Allah, bir kulun Cennet'e girmesi ve ebedî saadete ermesi için ne ölçüde bir kıvam görmek istiyorsa, taabbüdî ibadetlerle onu hasıl ediyor. Bunlara, avamca bir ifadeyle, insanın Allah'a yaklaşması, Cennet'e ve ebedî saadete ehil hale gelmesi için va'z edilmiş ibadetler de diyebilirsiniz. Dolayısıyla bunlarda, bir kısım dünyevî faydalar, maslahatlar ve hikmetler görülse bile esas bizim göremediğimiz, bilemediğimiz daha derin tesirler, neticeler, hikmetler vardır; zira bunlar, fânî olan insanı, ebediyete ehil hale getiriyor. Allah'ı görmesi mümkün olmayan insanı, O'nu müşahede edebilecek bir keyfiyete yükseltiyor. Dünya adına ne kadar zengin olursa olsun, Allah'ın rızasını peyleyecek bir servete sahip olamayan insana, Allah'ın rızasını kazandırıyor.

İbadetlerin Ayrı Bir Derinliği

Bu ibadetlere en önemli derinliği katan ve aynı zamanda onları taklitle-rinden ayıran husus da niyettir. İbadet niyetiyle yatıp kalkmalar, yerlere kapan-malar; aç susuz durmalar ve meşrû bir kısım arzu ve isteklerden uzak kalmalar insanı fanîliklerden kurtarır ve onun sa-niyelerini seneler kıymetine yükseltir. Oysaki, aynı hareketler, o samimi niyet-ten eksik olarak yerine getirildiği zaman, insana ızdırap ve yorgunluktan başka bir şey bırakmaz. Allah'ın hoşnutluğu göze-tilmeden ortaya konan gayretler ve fiiller hiçbir işe yaramaz ve semere kazandı-rmaz. Mesela, birisi namaz yerine kalksa, otursa, yatsa; mafsallarına, bacaklarına, bileklerine egzersiz yaptırma, hatta ben-zer hareketlerden de öte, aynen namazı kılsa, fakat namaz kılariken sadece maf-sallarının açılması, belindeki kireçlerin çözülmesi ve omuzlarında hissettiği ku-lunçların hafiflemesi gibi maslahatları düşünse, o hareketler birer namaz kalpı haline gelir; onlar taklittir, sahtedir, na-maz değildir.

Diğer taraftan, niyet ibadetlere ve kulluğa derinlik kazandırır çünkü, in-

san bu dünyada yaptığı şeyleri, belli bir zamana sıkıştırarak ve sınırlı olarak yap-tığı için aslında onlarla ebedi bir hayatı peyleyemez. Fakat, kalbinin “ebed, ebed” diye atmasına da mani olamaz. Öyle ise, o muvakkati, müebbed haline getirme-nin bir çaresini bulması lazım. İşte o çare de, ebediyet kastıdır; Allah'a sunulmuş samimi bir niyettir.

Niyet, bu sınırlı ve geçici dünya ha-yatında, sınırsızlığa kapı açan esrarlı bir anahtar ve az bir ömürde ebedî saadete ulaşma yollarını aydınlatan bir meşale-dir. Bu anahtarı ve bu meşaleyi ellerin-den düşürmeyenler, ömürlerinde ölü ve karanlık bir nokta bırakmayacak şekil-de yaşar ve ebedî mutluluğa erebilirler. Çünkü insan, niyetiyle şunu demiş olu-yor: “Allahım, altmış-yetmiş senelik haya-tımda beni şu vazifelerle mükellef kıldın, ben de onları yerine getirmeye çalıştım. Eğer yüz altmış senelik ömrüm olsaydı; hatta bin altı yüz ya da bir milyon senelik ömrüm olsaydı, ben yine bu ubudiyetten ayrılmayacak, yine sana kulluk yapacak-tım.”

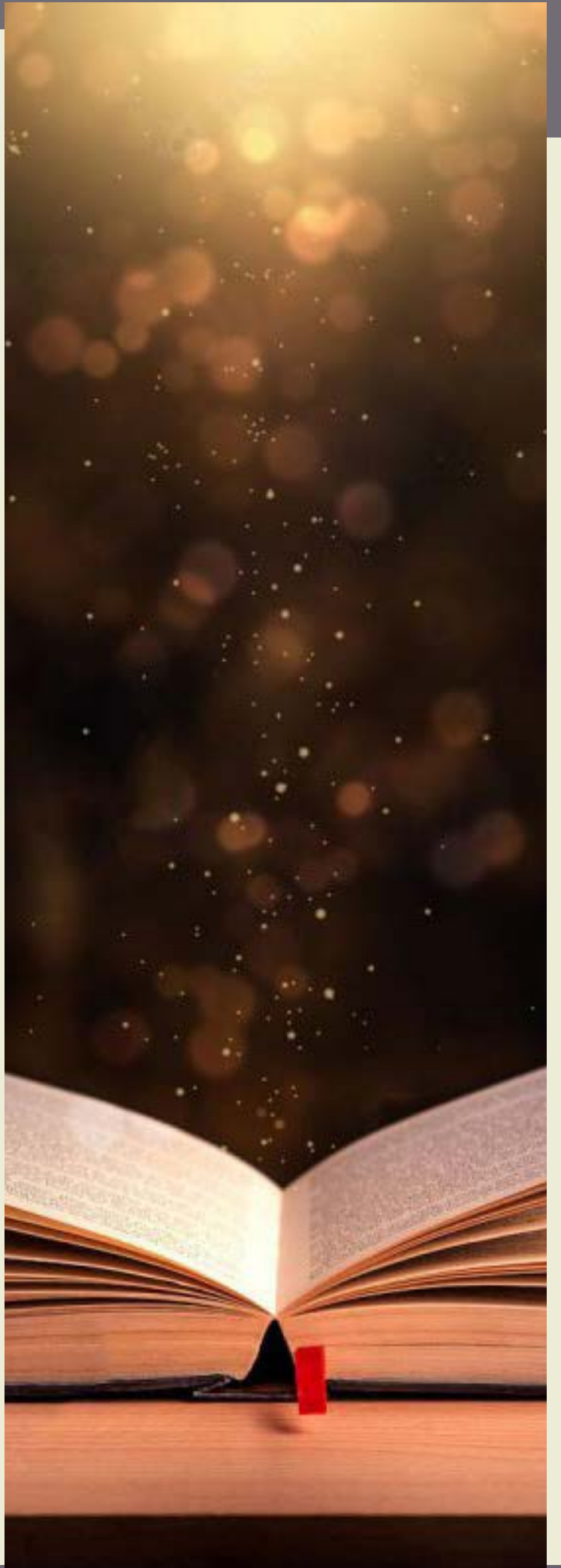


İşte bu niyet, muvakkat işe çok büyük bir derinlik katıyor ve insan o işi ebedi yapıyormuş gibi kabul ediliyor. Samimi bir niyet sayesinde, yapılan iş derinleşiyor. Mesela; namaz, berzah hayatında güzel endamlı, gökçek yüzlü bir refik, bir enîs-i celîs oluyor, öbür alemde de, Cennet saraylarının açılmasına yara-yayan sihirli bir anahtara dönüşüyor.

Aslında, zâhirî adâlet gereğince, herkesin kendi ibâdet ve fazîleti kadar lütûf ve ihsâna mazhar olması uygun düşerdi ki; o da, salih kimselerin cennet-teki ömürlerinin, iyi insan olarak dünyada yaşadıkları süre kadar olmasını gerektirirdi. Fakat, inşaallah, ebedî kulluk düşüncesi, ötede ebedî saadete vesile olacaktır. Yine bu sırdandır ki, inanan insanın aksine, inkâr eden de ebedî şekâvet ve talihsizliğe namzet olur. Ebedî inkar ve isyan düşüncesi de, ebedî talihsizliği netice verecektir.

Hasılı, ibadetlerde esas olan, onların taabbudî olmalarıdır. Bir ibadetin şeklini ve rükünlerini değiştirmek ya da onun yerine –diğer bir ibadet de olsa– başka şeyleri geçirmek özü bozmak, gerçek ile sahteyi, asıl ile taklidi karıştırmak demektir.

Allah Teala bir ibadeti nasıl va'z etmiş ise, onun aynen uygulanması ve esas format olarak kabul edilmesi zaruridir. Ayrıca, asıl ile taklidi birbirinden ayıran en önemli unsur niyettir. Niyet, ibadetin ruhu olarak ona hem bir enginlik kazandırır hem de fani bir dünyada bitmeyen bir saadetin kapısını aralar.





Kurban keserken nelere dikkat edilmelidir?

1. Hayvan, kesim yerine incitilmeden götürülür, kesileceği zaman da kibleye karşı ve sol tarafı üzerine yatırılır.
2. Kurban sahibinin kurbanını bizzat kendisinin kesmesi veya Müslüman birisine kestirmesi ve kesim esnasında da orada hazır bulunması müstehaptır.
3. Kurbanı kesen kimse hayvana eziyet vermemeye dikkat etmelidir. Bıçak, keskin olmalı ve hayvana gösterilmemelidir. Hayvan kesilmeden hemen önce “Bismillahi Allahü Ekber” denmeli, sonra kesilmelidir.
4. Kurbanı vekiline kestiren kimse de hayvan kesilirken besmeleye iştirak etmelidir. Kurbanı kesen kimse hayvanı boğazlar-ken Allah’ın adını zikretmeyi (besmele) kasten terk ederse Hanefi mezhebine göre

bu hayvanın eti yenilmez. Ancak besmele çekmek unutulduğunda bir mahzuru yoktur.

5. Hayvanı dinî usullere göre kesmek, kesimden önce besmele çekip ardından “evdâc” ın kesilmesinden ibarettir. Evdâc ise boğazın iki tarafında olan iki büyük damar ile nefes borusu ve onun arkasındaki yemek borusunun ismidir. Boğazlamada bunların dördü de kesilmelidir. Bununla beraber üçünü, yani nefes borusunu, yemek borusunu ve iki toplardamardan birini kesmek de yeterlidir. Hayvanın evdâcını kesmeye ensesinden başlanırsa mekruh olur. Ensesinden kesilen hayvan, evdâcı kesilmeden ölürse leş olur. Bu açıdan hayvanı çene altından boğazlamak gerekir.

6. Kesilen hayvanın fazla acı duymaması için hareket hâli sona ermeden yani canı tam çıkmadan onu yüzmemelidir. Kurban sahibi, kurban kesildiği gün, ilk yemeğini kurbanın ciğerinden seçmesi güzel bir davranıştır.

7. Peygamberimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) kurbanlık hayvanın kesilmesiyle ilgili olarak şöyle buyurmuştur: “Allah her şeyin ihsanla (iyilikle, güzellikle ve Allah’ın teftişine arz ediyor gibi) yapılmasını kabul etmiştir: Öyleyse bir hayvanı boğazlarken, ihsan hissi ile kesin, içinizden kurban kesen kimse bıçağını iyice bilesin ve keseceği hayvanını rahat ettirsin.” (Müslim, sayd 57; Ebû Dâvud, edâhî 11). Buna göre, hayvanı kör bıçakla boğazlamak, hayvanı yatırdıktan sonra bıçak bilemek, boğazlama yerine ayağından çekip sürüyerek getirmek, boğazlama esnasında hayvanın omuriliğini koparmak, canı çıkmadan kellesini almak ve ölmeden yüzmek mekruhtur. (Mehmet Zihni Efendi, Nimet-i İslâm, s. 872, 873.)

8. Sığır, manda, koyun ve keçi cinsinden hayvanlar yatırılıp çenelerinin hemen altından boğazlanır. Bu şekilde kesilmelerine “zebh” denir. Deve ise ayakta sol ön ayağı bağlanarak göğsünün hemen üzerinden kesilir ki buna da “nahr” denilir. Kesim yapıldıktan sonra hayvanın kanının iyice akması için bir süre beklenir.



Kurban eti nasıl değerlendirilir?

Kesilen kurbanın eti üçe ayrılır. Bir kısmı ev halkı için ayrılır, üçte biri akraba ve komşulara dağıtılır. Geriye kalan üçte bir de fakir ve muhtaçlara verilir. Kurbanın etinin bu şekilde taksim edilmesi mendup/güzel bir davranıştır. Nitekim Kur’ân-ı Kerim’de şu ayetlerde böyle bir taksim yapılabileceği bildirilmiştir;

“Siz de onların (kesilen kurbanların) etinden hem kendiniz yeyin, hem de yoksula ve fakire yedin.” (Hacc, 22/28)

Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) de bunu hem uygulamış hem de kesilen kurbandan hem sahibinin yemesini hem de başkalarına yedirmesini teşvik etmiştir. Kurbanın etinden dağıtılan kısmın üçte birden az olmaması mendup yani güzel bir davranıştır. Bütün bunlarla birlikte, eğer kurban kesen kimsenin ailesi kalabalıksa ve imkânları da geniş değilse, bu durumda kurbanın hepsini kendi evinde bırakması daha uygun olur. Çünkü ailesinin ve bakmakla yükümlü olduğu kimselerin ihtiyacı, diğer insanların ihtiyacından önce gelir. Peygamberimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) bu konuya dikkatleri çekerek, ihtiyaç sahibinin ilk önce kendisinden ve ailesinden başlaması gerektiğini bildirmiştir.

Gayr-i Müslimlere Kurban Eti Verilmesi

Kurban etlerinden Müslümanlara bir düşmanlığı ve zararı olmayan gayr-i Müslimlere de verilmesinde bir mahzur yoktur. (Delilleriyle İslam İlmihali, s. 802) Hususiyle de, kesilen kurban etinden fakir, akraba veya komşu olan ya da kalbi İslam'a ısındırılmak istenen gayr-i Müslimlere verilmesi daha güzeldir.

Mümtehine suresinde yer alan şu ayet-i kerime Müslümanlara düşmanlığı bulunmayan gayr-i Müslimlere iyilik yapılabileceğini haber veriyor:

“Dininizden ötürü sizinle savaşmayan, sizi yerinizden, yurdunuzdan etmeyen kâfirlere gelince, Allah sizi, onlara iyilik etmeden, adalet ve insaf gözetmeden menetmez. Çünkü Allah âdil olanları sever.” (Mümtehine Suresi, 60/8)

Diğer yandan Tevbe suresinin 60. ayetinde zekât verilecek sekiz sınıftan biri olarak, Müslüman olmadığı halde kalbi İslam'a ısındırılmak istenen kimse (müellefe-i kulub) gösterilmiştir. Buradan anlıyoruz ki, farz olan zekât bile belli şartlarda gayr-i Müslime verilebilir.

Dolayısıyla maslahat görüldüğü takdirde Müslüman olmayan kimselere sadaka verilmesinde, iyilik yapılmasında bir mahzur olmadığı gibi, kurban etlerinin verilmesinde de bir mahzur yoktur.



Bir Kurban Hissesine Birden Fazla Kişinin Girmesi

Dinimizin önemli ibadetlerinden biri olan kurbanla ilgili şöyle bir uygulama görüyoruz:

Bazı Müslümanlar aralarında para toplamak suretiyle tek bir kurban kestiriyorlar. Örneğin 20 öğrenci harçlıklarını birleştirerek bir kurban kestiriyor ve Peygamber Efendimiz'in (sallallahu aleyhi vesellem) mübarek ruhuna hediye ediyorlar. Bazı Müslümanlar, bu uygulamayı, kurban ibadetinin hükümlerine aykırı olduğu gerekçesiyle tenkit ediyorlar.

Kısa cevap: İnsanların aralarında para toplayarak nafîle kurban kestirmesinde şer'i açıdan bir sakınca yoktur, yapılabilir. Bilakis özellikle mali durumu kurban kesmeye el vermeyen kişilerin, örneğin öğrencilerin ve çocukların da kurbana iştirak etmesine, kurban kesme mazhariyet ve bereketinden istifade etmesine fırsat sunar, güzel bir âdettir denebilir. Yine de kimsenin aklında bir tereddüt bırakmamak için, bu suretle kesilen kurban, bir büyükbaş hayvanda vacip hisseleriyle beraber bulunmasa daha iyi olur.

Yukarıdaki hükmün delillerine geçmeden önce kurbanla ilgili bazı bilgileri hatırlamakta fayda var:

Malum olduğu üzere küçükbaş hayvanları (koyun ve keçi) yalnızca tek bir kişi kurban edebilirken, büyükbaş hayvanları (sığır ve deve) yedi kişi ortaklaşa kesebilir. Yani büyükbaş hayvanı tek kişi kendisi için kesebileceği gibi, -en fazla- yedi kişi de ortaklaşa kesebilir. Bu, vacip kurbanla ilgilidir. Buna göre küçükbaş bir hayvan ancak bir kişinin vacip kurbanı olabilir. Büyükbaş hayvanın her bir hissesi de böyledir, yalnızca bir kişinin vacip kurbanı olabilir. Bunun şartları, ilmihal kitaplarında mevcuttur.

Hanefilere göre, büyükbaş hayvanda kurban ortaklığına girmenin şartlarından biri, ortakların hepsinin ibadet niyetiyle bu ortaklığa girmesidir. Diğer mezhepler bu şartı koşmazlar. Şafî ve Hanbelî mezheplerine göre, ortakların niyetlerinin birbirlerinin kurbanına etkisi yoktur. Ortaklığa giren yedi kişiden bir kısmı kurban kesme yani ibadet niyetiyle, diğer bir kısmı yalnızca et almak için girse,





et almak için iştirak edenlerin bu niyetleri, diğerklerinin kurbanının sıhhatine zarar vermez.

Buna göre ortada âdeta yedi ayrı kurbanlık hayvan var gibidir. Her bir hisse birbirinden müstakil olarak değerlendirilir. Malikilere gelince onlar zaten vacip kurbanda ortaklığı kabul etmezler. Onlarda ortaklık ancak nafîle kurbanda söz konusu olabilir. (Detaylı bilgi için bkz. Halebî, Mülteka'l-Ebhur s.168; Şirbînî, Muğni'l-Muhtâc 6/126; İbn Kudâme, el-Muğni 9/437; İbn Rüşd, Bidayetü'l-Müctehid 2/196-197)

Fıkıh kitaplarımızdaki bu bilgilerden hareketle bahis mevzuu olan uygulamaya gelecek olursak, toplu olarak kesilen bu kurban tabii ki bir vacip kurban olamaz; sadece nafîle kurbanda söz konusu olabilir. -Eğer kurbanı kestirenlerin üzerlerine kurban vacipse- katılımcıların hepsinden ya da herhangi birinden vacip borcunu düşürmez.

Bazıları, fukahânın, bir kurbanın ancak tek bir kişi adına kesilebileceğine dair beyanlarını delil göstererek bunun caiz olmayacağını dile getirmektedirler.

Evet, fıkıh kitaplarında, kurbanların (ya da büyükbaş hayvanların yedide bir hissesinin) ancak tek kişi adına kurban edilebileceğinin üzerinde durulur. İtiraz sahiplerinin gözden kaçırdığı şey, fıkıh kitaplarının bunu vacip kurban bağlamında zikretmeleridir. Yani onların söyledikleri, “Bir kurban/bir hisse kaç kişinin üzerinden vacip kurban borcunu düşürür?” sorusunun cevabıdır. Söz konusu uygulamada ise insanlar bir araya gelerek nafîle bir kurban kestirmektedirler.

Yazının devamını buradan okuyabilirsiniz:
<https://hikmet.net/bir-kurban-hissesi-ne-birden-fazla-kisinin-girmesi/>

Başka Beldelerde Kurban Kesme

Kurbanın başka beldelere gönderilmesi meselesi konu olarak fıkıh kitaplarımızda işlenmese de buna kıyas olabilecek olan “zekât ve sadakaların başka beldelere nakli” meselesi işlenmiştir. Bunun için fıkıh kitaplarımızda bu meselenin nasıl işlendiğini ele alacağız.

Âlimlerimiz, zekât ve sadaka vereceklerin zekât ve sadakalarını, kendi beldelerinde bulunan fakirlere vermesinin daha faziletli olduğunu ifade etmişlerdir. Buna göre bir beldede fakirlik had safhada ise sadaka ve zekâtların o beldede değerlendirilmesi icap eder aksi halde yani bu zekât ve sadakaların başka beldelere gönderilmesi halinde zekât geçerli olmakla birlikte mekruh işlenmiş olur. Çünkü bu durumda yakın akrabalar, komşular ve o beldenin fakirlerinin hakkı gözetilmemiş olur. (el-Bâbertî, İnâye Şerhi'l-Hidâye, 3/222.)

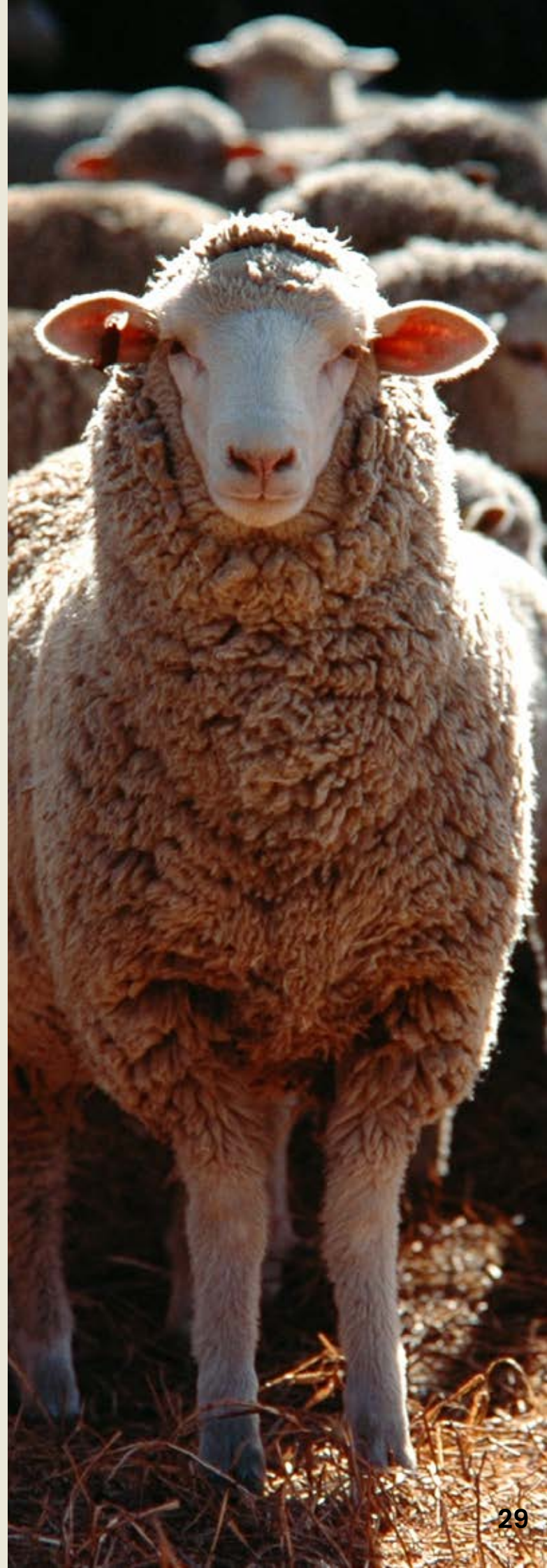
Zekât ve sadakaların başka beldelere gönderilebilmesi için bunda bir maslahatın olması gerekir. Mesela zekât ve sadakaların gönderildiği beldelerdeki insanların daha fakir olması, o beldelerde akrabalarından birisinin olması veya o beldelerde i'lây-ı kelimetullah için gayret eden Müslümanlar olması buna örnek olarak verilebilir. İbn Nuceym, eserinde zekât ve sadakaların mekân kaydı olmaksızın fakirlere verilebileceğinin ayette açıkça ifade edildiğini belirtmiştir (Tevbe suresi, 9/60).



Hatta İbn Nüceym, zekât ve sadakaların başka beldelerdeki daha fakir olan insanlara verilmesinin daha faziletli ve daha isabetli olacağını söylemiştir. Çünkü zekâtın maksatlarından birisinin de muhtaçların ihtiyaçlarının giderilmesi olduğunu belirtmiştir. Devamında ise “fakir âlime tasadduk daha faziletlidir” ifadesinden, zekât ve sadakaların başka beldelerdeki eğitim ve öğretim gören ihtiyaç sahibi öğrencilere naklinin caiz olduğunu çıkarabiliriz. (İbn Nüceym, Bahru'r-Râik, 6/97.)

Kurbanın başka beldelere gönderilmesinin zekât meselesine kıyas edildiğini ifade etmiştik. Buna göre ihtiyaç sahibi insanların olduğu veya yakın akrabaların bulunduğu beldelere, ülkelere kurban göndermenin caiz olduğunu söyleyebiliriz. Zira zekât farz olduğu halde gönderilebilirken, Hanefî mezhebine göre vacip olan diğer mezheplere göre ise sünnet olan kurbanın diğer beldelere gönderilmesi elbette öncelikle caiz olur.

Kurbanın başka ülkelere gönderilmesinde yukarıda zikrettiğimiz durumların geçerli olması gerekir. Bugün olduğu gibi sadece ucuz olduğu için kurbanın başka ülkelere gönderilmesinin mekruh olduğu açıktır. Zira bu kurbanın ruhuna terstir. Bir mümin Allah'a kurban sunarken “bunu en ucuz şekilde nasıl yaparım” düşüncesiyle değil, “imkânlarım ölçüsünde nasıl Allah'a en güzel kurbanı sunabilirim” düşüncesiyle hareket etmelidir. Bu düşüncenin bir tezahürü olarak dinimizde kurbanlık hayvanlar kurban edilmeden önce sahipleri tarafından süslenirler. Ama şayet kişinin kendi ülkesinde kurban kesmeye gücü yetmiyorsa bu takdirde kurban kesmiş olma şeref ve sadetine nail olmak için başka memleketlerde bütçesine uygun kurbanlıklar arayabilir.





Kurban Ücretleri

Klasik söylemle günümüzde dünya bir köy halini aldı. Dünyanın öbür ucuna ulaşmak mümkün hale geldi. Ferdi olarak ya da kurban organizasyonları vasıtasıyla farklı ülkelerde kurban kestirmek bugün çok kolay.

Burada zihinleri kurcalayan bir durum var: Kurban fiyatları ülkeden ülkeye değişebiliyor. Bazen aradaki fark çok büyük de olabiliyor. Bu durumda yapılması gereken nedir, kurbanlarımızın sıhhatine zarar vermeden nasıl bir yol izlenmelidir?

Öncelikle genel hükmü söyleyelim:

Kurban nerede ve kaçta kesiliyor olursa olsun, kişi kurbanı niyet edip irade ettikten ve kendisi adına fiilî olarak bir hayvan kesildikten sonra kurbanı sahihtir. Kurbanın parasının ödenmesi, kurbanın sıhhatiyle ilgili bir şart değil, harici bir durumdur.

Normal durumda, kişinin kurbanını kendi yaşadığı yerde kesmesi/kestirmesi en evlâ olanıdır. Çünkü kişi hem öncelikle kendi çevresine karşı sorumludur hem de kurbanın bir dinî merasim olma yönünü yaşaması ve ailesine de yaşatması adına bu önemlidir.

Bununla birlikte, başka ülkede yaşayan yakınları varsa ya da kendi yaşadığı yerde yeteri kadar kurban kesiliyor da başka bir yerde daha fazla ihtiyaç varsa, bu gibi durumlarda kurbanını oralara göndermesi daha evlâ hale gelebilir. Burada kişi, vicdanına başvuracaktır.

Ücret konusuna gelince: Yukarıdaki durum yani ihtiyaç ve evleviyet durumu göz önüne alınarak kurbanın yeri belirlendikten sonra kişi kurbanını nerede kestirecekse, oranın şartlarında bir kurbanın ücretini ödemesi kâfidir.

Bununla birlikte, maddi imkanları olan Müslümanlar, illa tek bir kurbanla yetinmek zorunda değildirler. Yukarıdaki maslahatların hepsini bir araya getirme düşüncesiyle, senede bir defa gelen bu yümünlü, bereketli mevsimi en güzel şekilde değerlendirme adına, birden fazla yerde birden fazla kurban kesebilirler. Mesela kendi yaşadığı yerde bir kurban, ihtiyaç olan başka yerlerde de bir veya daha fazla kurban kestirmek suretiyle sevaplarını, Allah'a kurbetlerini artırma yoluna gidebilirler.

SORU: Bulduğum yerde kurban fiyatları 300 Dolar, bir başka ülkede 100 Dolar ve orada da ihtiyaç sahipleri var. Kurbanımı orada kestirsem bir zararı var mı?

Bu durumda kurban sahih olsa da, kurbanın semerelerinin tam olarak tahakkuk etmesi adına yukarıda bahsedilen durumları göz önünde bulundurmalısınız.

Eğer yeterli maddi imkana sahip değilseniz zaten size kurban kesmek vacip değildir. İsterseniz şartları zorlayarak keserseniz istemezseniz kesmezsiniz. Kesmek istediğiniz takdirde, bulunduğunuz ülkedeki şartlar sizi daha çok zorlayacaksa, ucuz olan bir başka yerde kestirme yoluna gidebilirsiniz. Ancak eğer kurbanı size vacip kılacak maddi imkanlara sahipseniz o zaman bunu en doğru şekilde yapmaya çalışmak bir kulluk şuurudur.

SORU: Kurban organizasyonu yapan kurumlar, kurbanın ucuz olduğu yerlerden artırdıkları paraları, pahalı olan yerlerdeki kurbanlara takviye yapmakta kullanabilirler mi?

Kurban paralarını toplarken bunu şeffaf şekilde deklare etmek şartıyla yap-

abilirler. Kurbanın sıhhati, kurbanı harcayan tüm paranın o kurbanın sahibinden çıkmış olmasına bağlı değildir. Ancak insanların birbirine hakkının geçmemesi ve suistimallerin önünün alınması bakımından bunun açık ve net bir şekilde ifade edilmesi çok önemlidir.

SORU: Ülkemizde kurban fiyatları 450 Dolar. Kurban organizatörleri, 150 Dolar olan bir yerde kesilmek üzere verilen kurban paralarının üçünü bir araya getirmek suretiyle ülkemizde tek bir kurban kestirebilir mi?

Böyle bir şey kesinlikle caiz değildir. Bu, üç kurban yerine bir kurban kesmek yani iki insanın kurbanının kesilmesi demektir. Üç insandan üç kurban parası alındıysa, mutlaka üç tane kurban kesilmelidir.

SORU: Birden fazla kurban kestiren kimselerin ikinci, üçüncü... kurbanı nafîle olması hasebiyle, organizatörlerin, onların bu ikinci, üçüncü kurbanlarını kesmeyip bunun yerine muhtaçlara para olarak vermesi doğru mudur?

Kesinlikle doğru değildir. Birinciden sonraki kurbanlarının hükmünün nafîle olması, kurban sahibini ilgilendiren bir durumdur, onları kurban olmaktan çıkarmaz. Eğer bir kimse tüm o miktarı kurban kesilmesi için size verdiyse, o paranın hepsiyle kurban kesmek zorundasınız.

Zira bu bir vekalettir; vekil, asilin dediğini yapmakla yükümlüdür, kendi başına tasarrufta bulunamaz. Kurbanların parası alınırken kurban sahibinden bununla ilgili izin alınması durumu farklıdır.

Peygamber Efendimiz (sas) Adına Kurban Kesme



Kurban ibadetiyle ilgili kimileri tarafından yapılan, kimileri tarafından tenkit edilen bir uygulama, Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi vesellem) adına kurban kestirme uygulamasıdır. Öncelikle burada karıştırılmaması gereken husus şudur ki; tüm ibadetler gibi kurban da Allah için, Allah adına yapılır, başkası adına yapılamaz. Başka mülahazalar, ibadetteki ihlası öldürür, ibadeti batıl kılmaya kadar varır. “Efendimiz adına” derken ifade benzerliği olsa da aslında bu manaya muhalif bir şey kastedilmemektedir. Kurban yine Allah için kesilmekte ama kişi, kestiği kurbanın sevabını Peygamber Efendimiz’e hediye etmekte, bu kurban vesilesiyle Cenab-ı Hak’tan, Efendimiz’e olan lütuflarını artırmasını dilemektedir; uygulamanın mahiyeti bundan ibarettir.

İşte bu manada kişinin gerek Efendimiz (sallallahu aleyhi vesellem) gerekse başkası adına, gerek hayattaki birisi gerekse şu an yaşamayan birisi adına kurban kestirmesi caizdir ve bizzat Efendimiz’in bir uygulamasına dayanmaktadır. Allah Resûlü, kurban bayramında iki koç kurban etmiş ve birisini kendisi ve ailesi adına, diğerini ise Allah’ın birliğine inanan ümmeti adına kurban ettiğini söylemiştir. (İbn Mâce, edâhî 1; Ebû Yusuf, el-Âsâr s. 61; Taberânî, el-Mu’cemü’l-evsat 3/319)

Başka bir rivayette, ikinci kurbanı, ümmetinden kurban kesemeyenler adına kestiği dile getirilmektedir. (Taberânî, el-Mu’cemü’l-evsat 6/300)

Hazreti Ali (radıyallahu anh) de, Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem) kendisine, O'nun (sallallahu aleyhi vesellem) adına kurban kesmesini öğütlediğini, ömrünün sonuna kadar da bunu bırakmama niyetli olduğunu söylemiştir (Ahmed b. Hanbel, Müsned 2/420).

Bu rivayetlerden anlaşıldığına göre, başkaları adına, özellikle Efendimiz adına kurban kesmek caizdir, hatta müstehaptır.

Burada karıştırılan bir nokta şudur: Bazı imam ve fakihlerden, hayatta veya ölmüş birisi adına kurban kesilmesinin caiz olmadığına (en azından bazı şartlarla caiz olduğuna) dair bir görüş nakledilmektedir. Bu görüş; kesilen kurbanın, kendisi için kesilen kişinin kurbanı kabul edilmesi, dolayısıyla eğer kurban borcu varsa bu borcu düşürmesiyle ilgilidir. Evet, kurban borcunun düşmesi için, kişinin eğer yaşıyorsa vekâlet vermiş olması; şayet vefat ettiyse, vefat etmeden önce bunu vasiyet etmiş olması gereklidir. Zira kurban bir ibadettir ve ibadet kimin üzerine vacip ise onun irade, niyet ve kastı gereklidir. (Bununla birlikte, Sünnet'te bunun istisnası sayılabilecek bazı durumlar da vardır.)

Halbuki şu ince nokta dikkatten kaçmaktadır: Efendimiz (sallallahu aleyhi vesellem) adına kurban kesildiğinde, aslında bu kurbanın sahibi, yine kurbanı kesen kişidir. Bu kişi yalnızca kurbanının sevabını Efendimiz'e hediye etmekte, kestiği bu kurbanı vesile ederek Cenab-ı Hak'tan, Efendimiz'e olan rahmetini, lütfunu, keremini artırmasını istemektedir. Kurbanını, duasının kabulüne vesile ve şefaathçi kılmaktadır. Yani kurban yine kesen/kestiren kişinin kurbanıdır; kurban sahibi odur. Dolayısıyla bu konu, fukahanın cevaz vermediği konudan farklıdır. Bunda herhangi bir mah-

zur olması şöyle dursun, bu konuda bizzat Efendimiz'in (sallallahu aleyhi vesellem) uygulama ve tavsiyeleri mevcuttur. Bu da meseleyi en azından caiz kılar. Müstehap veya sünnet kabul edilmesi de mümkündür.

Böyle kesilen bazı kurbanlıkların üzerine yer yer, kurban sahibi olarak Efendimiz'in (sallallahu aleyhi vesellem) isminin yazıldığını görmekteyiz. Bu "masum bir teknik hatadır"; kurbanın sıhhatine zarar vermez. Hatta kurban sahibi belki isminin bilinmesini istemiyor, hayrını gizli tutmak istiyordur, bu uygulama bunu da sağlamış olur. Kurbanı kesenin, kurban sahibinin ismini bilmesi de zikretmesi de kurbanın bir şartı değildir; kurbanın, sahibinin vekâletle kesiliyor olması yeterlidir.

Özetle; Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi vesellem) adına kurban kestirmek caizdir, dinen herhangi bir sakıncası yoktur. Bunun Sünnet'te delili vardır.





Kurban Organizasyonlarında Dikkat Edilmesi Gerekenler

islâm'ın önemli ibadetlerinden biri olan kurban ibadetinin geçmişi, insanlık tarihinin başına kadar uzanır. Kurban, fertlerin üzerine vacip olan bir ibadettir. Bununla birlikte bu ibadetin sosyal bir yönü de vardır; fertler, kestikleri kurbanın etini başkalarıyla da paylaşırlar. Bu da toplumun fertleri arasında yakınlaşmaya, kaynaşmaya, ihtiyaç sahiplerinin ihtiyaçlarının giderilmesine katkıda bulunur.

Kurban kesmek, Rabbimiz tarafından biz kullarına yüklenmiş bir sorumluluk ve pek çok hikmetleri olan bir ibadettir. Başka bir şey, başka bir ibadet onun yerini tutmaz. Her ibadetin kendine ait ayrı bir yeri vardır. Dolayısıyla, kurban kesmenin yerine sadaka verme, iyilik yapma gibi bir şey konulamaz. Bunlar ayrı ayrı ibadetlerdir, hepsinin kendine göre ehemmiyeti vardır ve tüm ibadetlerin dinimizin ortaya koyduğu şekliyle yerine getirilmesi, biz kulların vazifesidir. Bu, ibadetlerdeki taabbüdîliğin, yani ibadetleri Allah emrettiği için ve O'nun emrettiği şekilde yapmanın gereğidir.

Kurban Organizasyonları

Az önce söylediğimiz gibi kurban ferdî bir ibadettir. Ama bu, fertlerin bu konuda bir araya gelip yardımlaşmalarına, kurban etrafında yapacakları müşterek faaliyetlere mâni değildir.

Hem kurban sahiplerinin –özellikle de herhangi bir sebeple kendi kurbanlarını kesme imkânı olmayanların- işini kolaylaştırma hem de konunun sosyal yönünün daha geniş bir alana taşınması adına bazı kuruluşlar kurban organizasyonları yapmakta, kurban kesecek kişiler adına toplu olarak bu işi gerçekleştirmektedirler. Konu hem bir ibadetle ilgili olması hem de işin maddi boyutunun bulunması, meselenin hassasiyetle ele alınmasını ve tüm şartlarına riayet edilerek yapılmasını gerekli kılmaktadır.

Her şeyden önce şu hususun üzerinde durmakta fayda var: Kurban organizasyonları yapan hayır kuruluşları; bizim işimizi kolaylaştıran, bize hayır fırsatları hazırlayıp sunan, ferdî imkanlarımızla yapamayacağımız ölçüde hayırlarımızı

1. Vekâlet

geniş alana taşıyan, bu meyanda dünyanın öbür ucundaki insanlara el uzatabilmemizi sağlayan kuruluşlardır. Varsa kötü niyetli olanları istisna edecek olursak bu kuruluşlar, bizim gibi iyilik yapmak isteyen insanlara yardım etmeye ve yapılan hayırların dar bir alanda sıkışmasındansa çok geniş alanlara taşınmasını sağlamaya çalışan “hayır emekçileri”dir.

Bu tür kurumlardan hizmet alan insanlar olarak bizlerin meseleye böyle yaklaşmamız ve bu kurumlara karşı minnet duymamız gerekir. Yoksa hep şüphe ve ithamlarla meseleye yaklaşma, kötü örneklerden hareketle tüm kuruluşları karalama, bu imkanlardan mahrum kalmamıza sebebiyet vereceği gibi, işi yapan insanların da kuvve-i maneviyesini kırar. Ancak bu, işi denetlememize ve sorgulamamıza mâni değildir, olmamalıdır. Zira denetleme ve sorgulamalarımız sayesinde iyi niyetli kişi ve kurumlar kötü niyetlilerden ayrılır, bu kurumlar, varsa eksikliklerinin ve hatalarının farkına varır, onları giderir ve telafi ederler. Bunun yanında bu kuruluşlara da düşen; meşruiyet, dürüstlük ve şeffafiletten taviz vermemeleridir.

Şimdi maddeler halinde, kurban organizasyonlarında dikkat edilmesi gereken hususları ortaya koymaya çalışalım:



Yukarıda söylediğimiz gibi kurban ferdi bir ibadettir. Her ibadette olduğu gibi kurban ibadetine de kişinin niyeti, yani yaptığı bu işi Allah'ın rızasını kazanmak için yapması şarttır.

Kişi kurbanını kendisi kesebileceği gibi vekâlet vermek suretiyle başkasına da kestirebilir. Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), Veda Haccı'nda yanında getirdiği yüz kurbandan altmış üçünü kendisi kesmiş, geri kalanlarını kesmesi için de Hazreti Ali'yi vekil tayin etmişti (Müslim, Hac, 19).

Vekâlette önemli olan, vekâleti alan tarafın, o kurbanı, kurban sahibi adına kesmesidir. Araya pek çok aracı girebilir, mahzuru yoktur. Yani bir kişi bir başkasına, o bir diğerine, o bir kuruma, o kasaba... devredebilir bu silsilenin uzamasının bir önemi yoktur. Sonuçta kurbanı kesecek kişinin, onu kurban sahibi adına kesiyor olması yeterlidir.

Vekâlet vermede lafızların da önemi yoktur, aslolan, bu mananın gerçekleşmesidir.

Netice doğru şekilde hâsıl olduktan sonra vekâletin hangi şekilde verildiğinin de önemi yoktur. Kişi vekâletini vekile bizzat yüz yüze verebileceği gibi yazıyla, telefonla, e-postayla, bir kuruluşun bunun için hazırladığı formu doldurarak... da verebilir; kurbanı kesecek kişinin onu kurban sahibi adına kesiyor olması yeterlidir.

Kurbanı kesecek kişinin, kurban sahibinin adını bilmesi, keserken onun adını zikretmesi de şart değildir. Ancak herhangi bir karışıklığın, unutma gibi bir durumun yaşanmaması ve aynı zamanda oluşabilecek muhtemel şüphe ve töhmetlerin izalesi adına böyle yapılırsa daha güzel olur. Yani bu, kurbanın bir şartı değildir; kurulacak sistemle ilgili bir teyit mekanizması olarak düşünülebilir.

2. Kurban İçin Toplanan Para

Her şeyden önce şunu özellikle vurgulamamız gerekir: Yazının girişinde de söylediğimiz gibi kurban, Rabbimizin bizi mükellef kıldığı ibadetlerden biridir ve onun yerine başka bir şeyin -bu başka şey bir ibadet bile olsa- konması mümkün değildir. Dolayısıyla, kurban için para toplayıp sonra onu başka yerlere harcamak kesinlikle caiz değildir. Gerekçesi ne olursa olsun böyle bir şey, hem ibadetlerle oynamak hem de insanları aldatmaktır, onların hukukuna girmektir ve onların güvenlerini kırma gibi vahim sonuçları da ortaya çıkaracaktır.

Bunu çok kesin bir şekilde ifade ettikten sonra kurbanın malî yönüyle ilgili diğer meselelere geçebiliriz.

Öncelikle, kurbanda malî konuların ibadetin özünüyle ilişkisini doğru anlamalıyız: Kurban için verilen para, kurbanın sahih/geçerli olmasının şartı değildir. Yani kurban sahibinin ille de kendi kurbanının parasını kendisinin vermesi diye bir şart yoktur. Örneğin: Kurbanlık hayvan, birisi tarafından kendisine hediye edilmiş olabilir.. bir başkası ondan para almadan onun adına kurban kesebilir/kestirebilir (yeter ki adına kurban kesilen kişinin vekaleti olsun).. kişi birisine, kurbanını kesmesi için para vermiştir

ama verdiği meblağ kurban için yeterli olmamıştır da o kişi geri kalanını kendisi tamamlayıp kurbanı kesmiştir... örnekleri uzatabiliriz. Bunların hepsi caizdir ve kişinin kestiği kurban sahihtir.

Kurban ibadetinin yerine gelmesi için gerekli şart, kişinin kurbanı niyet etmesi ve vekile bunun için vekâlet vermesidir. Parayla ilgili konular, işin işleyişinin gerekleri ve vasıtalarıdır, ibadetin özünde olan bir şart değildir. Benzer durum hac ibadeti için de geçerlidir; hacda şart olan, mübarek topraklara gidip hac menâsiki ni eda etmektir. Mali konular, bunu sağlamanın araçlarıdır. Bu konuyu iyi anlamakta fayda var, zira ileride gelecek bazı konular bununla ilgili olacaktır.

Kurban organizasyonları için para toplama meselesine gelecek olursak; her şeyden önce şunu belirtmek gerekir ki, yazının başında da değindiğimiz gibi konu öncelikle bir ibadettir, sonra mali yanı olan bir meseledir. Bu ikisi de mevzuun hassasiyetle ele alınmasını gerektirmektedir. Bunlarda ortaya çıkacak bir sorun, ilki itibariyle bir ibadette eksikliği, Rabbimizle münasebetlerimizde bir aksamayıcı; ikinci durum itibariyle ise birilerinin maddi açıdan zarar görmesini ve insanlar arasındaki güvenin sarsılmasını netice verecektir.



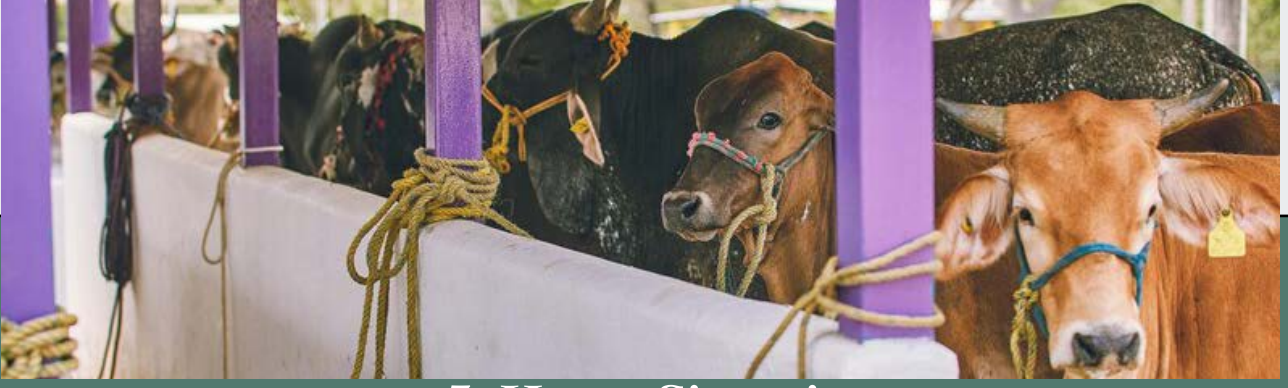


Bu tür olumsuz durumların ortaya çıkmaması adına belki en başta söylenecek şey, her şeyin şeffaf olmasının, tarafların konunun gerekli tüm detaylarına vâkıf bulunmalarının lüzumudur.

Kurban organizasyonları genel çizgileriyle şöyle yürür: Organizasyon, kurban kestirecek insanlardan kurban paralarını toplar, o paralarla kurbanlık hayvanlar satın alır ve kestirir. Daha sonra bu kurbanların etlerini, ya kurban sahiplerine ulaştırır ya da onlardan aldıkları yetki çerçevesinde muhtaç insanlara veya kurumlara dağıtır. Bunu yurtiçinde yapabileceği gibi yurtdışında da yapabilir, tek yerde yapabileceği gibi farklı yerlerde de yapabilir. Talep eden kurban sahiplerine kurbanlarından hisse vermeyi

taahhüt edebileceği gibi etmeye de bilir. Bütün bunlar, organizasyonla kurban sahipleri arasındaki anlaşmayla belirlenir. Daha doğrusu, organizasyon kendisine bu konuyla ilgili şer'î sınırlar çerçevesinde bir misyon, bir hedef ve format belirler ve bunu insanlara arz eder; dileyen kabul edip katılır dilemeyen katılmaz.

Hususiyle büyük organizasyonlarda çok katı kurallar belirlemek işi zorlaştırır. Onun için, Allah'ın kurban ibadeti için belirlediği maksat, hedef ve ahkâma uyacak, kurbanın sıhhatine mâni olmayacak, suizan ve suiistimale kapı aralamayacak, yerleşik kanun ve kurallarla çatışmayacak, şeffaf ve anlaşılır herhangi bir sistem bu iş için yeterli olacaktır.



3. Havuz Sistemi

En başta şunu tespit etmekte fayda var: Her bir kurbanlık her bir hayvanın sahibi/sahipleri ayrı ayrı belirlense, o kişilerden bizzat kendi kurbanlarının fiyatı tahsil edilse, neticede de herkese kendi kurbanının etlerinden verilse tabii ki bu en güzeldir ki bazı kuruluşların bu şekilde hareket ettiğini biliyoruz. Böyle bir uygulamaya kimsenin itirazı olamaz. Küçük bir organizasyonda işin böyle yapılması tavsiye edilir. Ancak büyük organizasyonlarda bunu yapmak çok zor, hatta bazı durumlarda imkansızdır.

Kurban organizasyonlarındaki uygulamalardan biri, -özellikle farklı yerlerde, farklı ülkelerde kurban kesilecekse toplanan paralarla bir havuz oluşturma, toplam harcama miktarını tespit etme, sonra bundan her bir hisseye düşen ortalama miktarı hesap ederek kesilecek kurbanların ve hisselerin fiyatlarını buna göre belirlemedir.

Biraz daha açacak olursak, örneğin geniş çaplı bir kurum, hem muhtaç insanların ihtiyaçlarını görüp kalblerine girme, hem de kurbanların kesileceği yerdeki hayır ve hizmet kurumlarının kurban ve et ihtiyacını karşılama amacıyla dünyanın değişik ülkelerinde kurban organizasyonu yapar. A ülkesinde kurban fiyatları -mesela- 100 Dolar iken B ülkesinde 120 Dolar, C ülkesinde ise 140 Dolar'dır.

Bu durumda yapılabilecek bir uygulama; her bir ülkede kesilecek kurbanlar

için ayrı ayrı kampanyalar yapıp insanlara öyle duyurmaktır. Yani A ülkesinde kesmek isteyenlerden 100 dolar, B ülkesinde kesmek isteyenlerden 120 dolar, C ülkesinde kesmek isteyenlerden de 140 Dolar toplanıp, her bir kurbanın, kurban sahibinin istediği yerde, daha önce belirlenmiş olan fiyata kesilmesidir. Bu bir usuldür ve bunda herhangi bir karışık durum yoktur.

Kurban organizatörlerinin yaptıkları bir uygulama da şu şekildedir: Kurum, farklı yerlerde yapacağı organizasyonun masraflarını bütün olarak hesap edip ortalamasını almak suretiyle bir hisse fiyatı belirler. Havuz sistemi derken bunu kastediyoruz. Yani organizasyon kimi yerde 100 Dolar'a, kimi yerde 120 Dolar'a kurban kestiriyorsa, bütün bunların ortalamasını alıp bir fiyat çıkarır ve insanlara öyle duyurur. Yani hisse fiyatını mesela 110 Dolar olarak belirler; bununla, 100 Dolar'a kestirdiği yerden artırdığı 10 Dolar'la, 120 Dolar'a kestirdiği yerdeki eksikliğini kapatır. Bu durum insanlara net ve şeffaf olarak söylendiği takdirde bunda da herhangi bir sakınca yoktur. Yani kurban sahibi bilir ki, onun kurbanı A ülkesinde 100 Dolar'a alınmış bir hayvanla kesilmiş olabileceği gibi, B ülkesinde 120 Dolar'a alınmış bir hayvanla da kesilmiş olabilir. Başta söylediğimiz gibi esasında kurbanın kaçta alındığının, kurbanın sahih olması açısından bir önemi yoktur; önemli olan, kişinin kurban kestirme niyet ve iradesi ve netice itibarıyla bunun hayata geçirilmesidir.

Burada çokça akla takılan bir soru şudur: Kişi kurban için 110 Dolar vermiş olsa ve kurbanı 120 Dolar'a kesilse, kurban parasının hepsi kendisinden çıkmadığına göre kurban hayvanının mülkiyetine tam sahip olmamış, bundan ötürü de kurbanı sahih olmamış mıdır?

Hayır, kişinin kurbanı sahihtir. Tekraren söyleyelim, kurban ibadetinde aslanan, kişinin kurban kesme niyet ve iradesidir. Mali konular bunu gerçekleştirmenin aracıdır; işin özünden değildir, ibadetin rüknü ya da şartı değildir. Havuz meselesinde olduğu gibi, kurum, insanlara net ve şeffaf olarak sistemi anlattığında, insanlar nasıl bir sisteme dâhil olduklarını bilerek ve kabul ederek organizasyona katılmaktadırlar. Dolayısıyla aslında "Benim kurbanım şu kadar paraya senin kurbanın bu kadar paraya alındı" diye düşünmek bile artık çok doğru olmamaktadır. Zira farklı farklı ülkelerden toplu bir alım yapılmış, toplam masraf da hisselerine pay edilmiştir.

Bunu şöyle de düşünebiliriz: Nasıl ki bir kişi toplu kurban kestirmek için bir çiftlikten 10 tane koyunu toplam 1.000 Dolar'a alsın ve kurban sahibi olan 10 kişinin her birinden 100'er Dolar toplayıp onların kurbanlarını kestirse bunda bir sakınca görmeyiz. Halbuki bu koyunlardan her birinin aslında farklı kıymetleri vardır ama -kurban sahiplerinin bilgisi ve izni dahilinde olduktan sonra- toplu alımda artık buna bakılmaz.

Konuştığımız mevzuda da bunun çok daha büyük planda yapıldığını düşünebiliriz. Farklı ülkelerde, farklı fiyatlara satılan hayvanlar, tek bir organizasyon eliyle toplu bir alımla alınmış ve ortalama bir fiyat çıkarılıp katılımcılara öyle yansıtılmış olmaktadır. Burada dikkat edilmesi gereken husus, herkesin sistemin işleyişine dair bilgilendirilmesidir.



4. Masraflar (Organizasyon Masraflarının Kurban Fiyatına Eklenmesi)

Bu tür organizasyonlarda yapılan uygulamalardan biri de, kurbanlık hayvanların alım fiyatlarının yanında organizasyon masraflarının da hisse fiyatına eklenmesidir.

Böyle büyük bir organizasyonun tabii ki pek çok masrafı olur. Bu masraflar hayırsever bir sponsor tarafından karşılanmıyorsa, organizatörler bunu da hisse sahiplerinden almak durumunda kalır ve hisse fiyatlarına yansıtırlar. Bunun da insanlara detaylı bir şekilde söylenmesi gerekir. Zaten özellikle kurumların sıkı denetlendiği yerlerde kurum yöneticileri gelir ve giderlerini en ince detaylarına kadar belgelemek zorundadır. Bu da olası suiistimallerin önüne geçme adına bir tedbirdir.

Kötü niyetli kişiler tabii ki buna rağmen bir suiistimal yolu bulabilir ancak bunu aşma adına insanlar güvendikleri kuruluşlar aracılığıyla bu işi yapmalıdırlar. Tüzüğü ve uygulamaları şeffaf bir biçimde resmî kurumlarla ve kamuoyuyla paylaşılan kuruluşlarda suiistimal payı asgari seviyeye iner. Hele söz konusu olan, idarecilerini ve kadrolarını tanıyıp güvendiğimiz bir kuruluşsa. Her detayın bilinemediği hususlarda işin oluru bulduktan sonra her meseleye yine şüpheyle yaklaşmak, olurları olmaz hale getirir, hayatı zorlaştırır. İnsan, elinden gelen tüm tedbirleri aldıktan sonra, bilemediği küçük boşlukları güveniyle doldurmak durumundadır.

Masraflar konusunda akla gelebilecek bir tereddüt, yapılan tüm masrafların gerekli olup olmadığı, masraf kalemi olarak gösterilen bazı şeylerin lüks, israf kategorisinde olabileceğidir. Bununla ilgili de kurumlar masraflar için belli bir limit koymalıdırlar. Yani iş havale ettikleri kurum ya da kişilere, masraf kalemlerinin çıkabileceği üst limiti söyleyip daha faz-

lasının hisseye yansıtılmayacağını şart koşmalıdırlar ki suiistimallere kapı aranmasın.

“Time to Help” derneğine sorduğumuz sorular ve aldığımız cevaplar şöyledir:

Soru:

Toplanan paralar kurban organizasyonunda yer alan kişilerin yeme içmeleri, yol masrafları, kalacak yerleri için de harcanıyor mu?

Cevap:

“Eğer sorunuzda kurban organizasyonuna katılmak için farklı yerlerden kesim yapılan ülkelere giden ziyaretçilerin masrafını soruyorsanız, bu kişiler bütün giderlerini kendileri karşılıyor.

Bütün ülkelerde yereldeki yardım dernekleri ile çalışıyoruz. Onların bize bildirdiği organizasyon giderleri aşağıdaki şekildedir:

- Kurbanlıkların pazardan veya çiftliklerden satın alma maliyeti
- Kurbanlıkların mezbahanelere getirilmesi ve evlere dağıtım için nakliye masrafları (araç, benzin ve şoför)
- Kira maliyetleri (mezbahane, hayvan barınakları vs. gibi)
- Organizasyonda görev alan bütün personel giderleri (kasap, veteriner, eti parçalama, paketleme, yükleme ve dağıtmada görev alanlar vs.)
- Materyal giderleri (yelek, branda, poşet vs.)
- Kurban sonrası temizlik masrafları
- Organizasyonu gerçekleştiren kurum masrafları

Not: Kesim organizasyonunu gerçekleştiren kurumlar ile yaptığımız anlaşmaya göre, onlar tüm organizasyon maliyetlerini %15 ile sınırlı tutmalı ve bizden talep edilen miktarın %85’ini kurbanlık satın almada kullanmalı.”

Soru:

Kurban organizasyonundan toplanan paralardan, organizasyonu yapan kurum/kuruluşun kurban mevsimi ve organizasyonu dışındaki giderlerine harcanıyor mu? Örneğin, varsa kuruluşun faturalarının, kirasının, çalışanların maaş vb. giderlerinin ödenmesi gibi.

Cevap:

“Biz kamu yararına faaliyet gösteren bir dernek statüsünde çalışmalarımızı yürütüyoruz ve bütün giderlerimizi bize gelen bağışlardan organizasyon payı almak suretiyle karşılıyoruz. Bulduğumuz ülkedeki dernek mevzuatına göre bu oran %30'a kadar makul karşılanmaktadır. Biz de oranımızı şu şekilde hesaplıyoruz: Bir önceki yılda gerçekleşen toplam yönetim giderlerimizi (kira, personel, büro malzemeleri vs.) yine aynı senenin bütün projelerden gelen toplam bağış rakamına oranlıyoruz. Bu sene bu rakam %12 çıktı. Biz bu oranı bütün kampanyalarımıza uyguluyoruz. Yani kurban için de %12 oranında organizasyon gideri alıyoruz.”

Bu uygulamalarda dinî herhangi bir sakınca yoktur. Kurban sahibi, kendisinden talep edilen miktarı verirken şunu bilmektedir ki, verdiği paranın şu kadarı doğrudan kurban alımına, şu kadarı da kesimin ve organizasyonu yapan kuruluşun masraflarına gitmektedir. Dolayısıyla kişi, kurbanı tekabül eden miktarı kurban ibadeti için, geriye kalan miktarı da organizasyonun masraflarına ve bu hayırlı hizmeti kendisine sunan kurumun devamlılığı adına ortaya çıkan diğer giderlere harcanmak üzere verdiği bir sadaka olarak düşünmelidir.

5. Arta Kalan Paralar

Yine çokça sorulan ve üzerinde konuşulan bir diğer husus da kurban organizasyonundan arta kalan paraların nasıl kullanılacağı hususudur.

Eğer tüm organizasyon gerçekleştirildikten sonra geriye bir para kalıyorsa, o paraya da kurban alınıp kestirilmeli, yani kurban için toplanan tüm paralar kurban kesiminde kullanılmalıdır. Suizan ve suiistimallerin önüne geçme adına bu çok büyük önem arz etmektedir. Kurban sahiplerinden bunun için önceden izin alınması durumu bundan müstesnadır.

Yine bununla ilgili soru sordumuz “Time to Help” derneğinin cevabı şu şekildedir:

“İçinde bulunduğumuz ülkenin dernekler mevzuatı gereği bize hangi amaç için bağış yapıldıysa sadece o amaç doğrultusunda harcama yapmak durumundayız. O yüzden gelen kurban bağışlarının tamamı yine kurban organizasyonu için kullanılmaktadır. Kampanya sonrası elimizde kurbana ait bir miktar kalmamaktadır.”



6. Kurbanların Kurban Bayramı'nda Kesilmesi

Kurban Bayramı'nda kesilen kurbanın dinî ıstılahtaki adı “udhiyye”dir. Bu bir açıdan “kurban” kavramının genişliğinde olsa yani “ibadet kastıyla kesilen hayvan” anlamına gelse de genelde diğer kurbanlar farklı adlar (akika, hedy vs.) almış olup, udhiyye genel olarak Kurban Bayramında kesilen kurbanın özel adı gibi olmuştur. Biz de aşağıdaki açıklamalarımızda onu bu manada kullanacağız.

Udhiyyelerin Kurban Bayramında, “eyyâmü'n-nahr” denilen kurban kesim günlerinde kesilmesi şarttır. Bu da -fukahanın ekseriyetine göre- bayramın ilk üç günüdür. Çünkü udhiyye, aynen namaz ve oruçta olduğu gibi vakte bağlı bir ibadettir. Ancak kurbanın her türü vakte bağlı değildir. Mesela bir kişi nafile olarak kurban kestirmek isterse senenin herhangi bir gününde bunu ifa edebilir. Akika ve vakte bağlı olmayan adaklar da böyledir.

Bundan dolayı, bazı organizasyonlar şöyle bir uygulama geliştirmişlerdir: Katılımcıların udhiyye sıfatıyla kestirdikleri kurbanlarını mutlaka kurban kesim günlerinde kesmekte, diğer kurbanları yani adak, nafile ve akikaları keserken ise -kurban sahiplerinden izin almak şartıyla- başka maslahatları da gözetmektedirler. Bu maslahatlardan bazıları şunlardır:

Udhiyye dışındaki kurbanların bir kısmını, Kurban Bayramından bir iki gün önce kesip etlerini hazırlayarak, iştirakçilerin bayramın ilk günü kurban eti yemelerini sağlamaktadırlar. Zira bayramın ilk günü yapılan kesimlerden çıkan etlerin insanlara ulaştırılması zaman alacak, insanların kestiği tek kurban buysa, kültürümüzde olduğu şekliyle ailesine bayramın ilk günü kurban eti yedirmekten mahrum kalacaktır.

Udhiyye dışındaki kurbanların bir kısmının kesimi ise seneye yayılmaktadır. Zira aynı anda kesilen kurbanların depolanması da ayrı bir külfettir. Bu kurbanlar, et ihtiyacı ortaya çıktıkça kesildiğinde hem etler taze olarak yenmiş hem de depo masrafindan kurtulunmuş olur.

Udhiyye dışındaki kurbanlarla ilgili olarak yapılacak bu ve buna benzer uygulamalar, bu kurbanların özel bir kesim vakti olmadığı için caizdir, bunda herhangi bir sakınca yoktur. Tabii ki bunun yapılabilmesinin şartı, kurban sahiplerinin bundan haberdar olması, kurbanlarını verirken bunu kabul ederek vermeleridir.

Burada karıştırılan bir nokta vardır: Malum olduğu üzere, yeterli imkanlara sahip bulunan bir Müslümanın Kurban Bayramı'nda kurban kesmesi vaciptir. Kişi tek bir kurban kesebileceği gibi birden fazla da kesebilir. Bu durumda, -kişiye bir kurban kesmek vacip olduğu için- kestiği kurbanların biri, onun üzerindeki kurban borcunu düşürecek, diğerleri ise nafil olmuş olacaktır. Ancak kişi, mesela 5 tane kurban kesiyorsa hepsini "udhiyye" sıfatıyla kesmek de isteyebilir. Bunlardan birinin vacip borcunu düşürmesi, diğer dördünü udhiyye olmaktan çıkarmaz. Burada değişen, diğer dört kurbanın sadece

kişiye vacip olmamasıdır ki bunun başka şahıslar açısından bir önemi yoktur. Dolayısıyla kişi 5 kurban verip hepsini de udhiyye olarak kayıtladıysa, bütün bu beş kurbanın hepsinin kurban kesim günlerinde kesilmesi gerekir.

Bazı organizatörlerin buradaki durumu yanlış anlayıp, "1 tanesi vacip, onu Kurban Bayramı'nda kesmemiz gerekir ama diğer 4 tanesi nafil, dolayısıyla herhangi bir zaman kesebiliriz" gibi düşünceleri olasıdır.



Bu bir yanlış anlamadır. Diğer dört kurbanın farklı zamanlarda kesilebilmesi için kurban sahibinin bunu kabul etmesi gerekir. Aynı durum, maddi imkanları kısıtlı olduğu için kendisine kurban vacip olmayan kimse için de geçerlidir. Yani bu kişinin kestiği kurbanın, (kendisine kurban vacip ol-

madığından dolayı) nafil olması, udhiyye olmasına mâni değildir.

Aynı şekilde, bir kurban, vakte bağlı olmayan adak veya akika da olabilir. Dolayısıyla aslında Kurban Bayramı'nda kesilmesi şart değildir. Ancak kurban sahibi yine de kurbanını Kurban Bayramı'nda kestirmek istiyordur. Bu durumda kişinin bu isteği mutlaka yerine getirilmeli, kurban, kesim günlerinde kesilmelidir.

İşte bu tür durumlarda organizasyona düşen, kurban aldıkları kişilerin kurbanlarının hangi türden olduğunu net olarak onlarla görüşmesi, eğer udhiyye değilse veya birden fazla udhiyye kesmek istiyorsa kurbanların sene içine dağıtılmasının maslahatlarını onlara anlatması ve mutlaka Kurban Bayramı'nda kesilmesi gerekenlerin dışında kalan kurbanların kesim zamanıyla ilgili tasarruf adına onların iznini almasıdır. Bu konuda kurban sahiplerine de düşen; kurbanının en verimli şekilde kullanılmasını önceleyerek, kuruluşa bu hususta gerekli izin ve yetkiyi vermesidir. Güvenmediğimiz bir organizasyona zaten kurbanımızı emanet etmeyiz; ama güvenip kurbanımızı verdiğimiz bir kuruluşa da kurbanın en güzel şekilde değerlendirilmesi adına gerekli yetkiyi verip hareket alanı sunmalıyız.



7. Ucuz Fiyata Kurban Kestirme

Şu tür duyum, şüphe ve endişeler de ortada dolaşmaktadır: Bazı kurumlar, kurban sahiplerinden, buldukları ülkenin veya beyan ettikleri başka bir ülkenin hayvan fiyatlarına göre bir meblağ almakta ama kurbanları, hayvanların çok ucuz olduğu bir ülkede kestirip dağıtmakta, geri kalanını da başka hayır işlerine sarf etmektedirler.

Ne amaçla yapılırsa yapılsın bu, insanları aldatmadır. Yukarıda dördüncü bölümde de değindiğimiz gibi, kurban adına toplanan tüm paralar, kurban kesimi ve masraflarına harcanmalıdır. Bu yapıldığı takdirde benzer suiistimallere açık kapı kalmaz.

8. Kurban Sahipleriyle Yapılan Anlaşmaya Sadık Kalma

Yukarıda da farklı şekillerde değindiğimiz gibi organizatör kurum; yaptığı tüm faaliyetlerde son derece hassas ve şeffaf hareket etmeli; yapacağı her şeyi kurban sahipleriyle paylaşmalı, onların izniyle yapmalı, onlarla yaptığı anlaşmanın her bendine uymakta titizlik göstermelidir. Bu, yapılan muamelenin sıhhati açısından önemli olduğu gibi, bu tür hayır faaliyetlerinin devamlılığı, daha sonraları yapılacak benzer faaliyetlerin sağlıklı yürümesi ve insanların katılımlarının sağlanması adına güvenlerinin kazanılması/kaybedilmemesi adına da çok büyük ehemmiyeti haizdir.

Mesela A ülkesinde kestirilmek üzere insanlardan para alındıysa, herhangi bir zaruret olmadan kurbanlar B ülkesinde kestirilmemeli; eğer böyle bir şey yapılmak zorunda kalındıysa, kurban sahiplerine (gerekirse kamuoyuna) gerekçesiyle birlikte duyurulmalıdır. Buna bağlı gelişecek yeni malî ve benzeri durumlar varsa onlarla ilgili de hesabını açıklamalıdır.

9. Kurban Etlerinden Alınacak Hisse

Yaygın uygulamalardan biri de, talep eden kurban sahiplerine, hayır için verdikleri kurbandan “hisse” adıyla bir miktar et verilmesidir. Bazı kurban sahipleri, mutlaka kendisi için kesilen hayvanın etinden almak istemektedirler. Eğer organizasyon küçükse, hatta bazı yerlerde yapıldığı gibi eğer kurban sahipleri kurbanlarının kesimi esnasında hazır bulunabiliyorlarsa belki bu mümkün olabilir. Ancak farklı farklı ülkelerde kurban kestiren bir organizasyonun bunu yapması mümkün değildir. Mümkün olsa da, yapmaya değmeyecek derecede büyük meşakkat içermektedir.

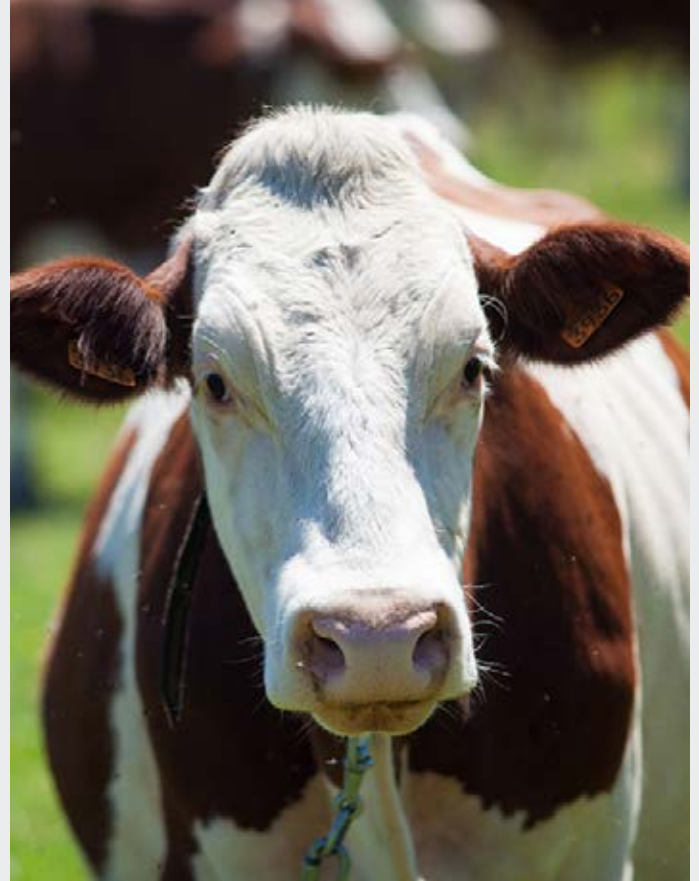
Öncelikle şunu tespit edelim; kişinin mutlaka kendisi için kesilen kurbanın etinden almasının gerektiği, başka bir hayvanın etinden alamayacağı şeklinde bir hüküm yoktur. Yani böyle bir durumda kişiye, kesilen başka bir kurbanın etinden verilmesi caizdir. Kişinin mutlaka kendi kurbanının etini alması üzerine anlaşma yapılması durumu bundan müstesnadır. Kaldı ki geniş çaplı organizasyonlarda durumun zorluğunu bilen hiçbir kurum böyle bir şey vaatmeyeceği gibi, yaptığı hayrı yerine ulaştıran kurumun işini zorlaştırma demek olan böyle bir şeyi de hiçbir hayır sahibi talep etmez/etmemelidir.

En başta söylediğimiz gibi, bu tür kurumlar, hayır sahamızı genişletmekte bize yardımcı olan kurumlardır. Bize düşen de, elden geldiğince onların işlerini kolaylaştırmak, onlara geniş bir hareket alanı bırakmaktır.

Aslında genel olarak bu tür organizasyonlara katılan insanların niyetleri hayır yapmaktır. Kurbanlarının etlerinin de çok küçük bir kısmını teberrüken almakta, geri kalanının ihtiyaç sahiplerine ulaştırılmasını istemektedirler. Verdikle-

ri paraların kurban ve hayra sarf edileceğinden emin olduktan sonra bunların pek çoğu zaten küçük detaylarla ilgilenmez.

Özetle: Kurban ibadetinden hedeflenen fayda ve maslahatların daha geniş bir alana taşınması adına yapılan “kurban organizasyonları”, esas itibarıyla çok hayırlı faaliyetlerdir. Bundan beklenen gayenin gerçekleşmesi; yapılan işin başta Allah’ın rızasına muvafık, dine ve hukuka uygun, titiz ve şeffaf bir şekilde icra edilmesiyle mümkündür. Böyle yapıldıktan sonra bu tür kurumlarla çalışma hem fertlerin işini kolaylaştırmakta, hem de onlara, kendi şahsi imkanlarıyla ulaşmaları çok zor olan yer ve insanlara ulaşarak hayır dairelerini genişletme fırsatları sunmaktadır. Bu hususta organizasyonu yapan kuruma görevler düştüğü gibi kurban sahiplerine de görevler düşmektedir.



Zilhicce Orucu

Zilhicce'nin başında dokuz gün oruç tutmak müstehaptır. Çünkü zilhiccenin ilk on günüyle alakalı hadisler bulunmakta, bu günlerin salih amellerle geçirilmesi tavsiye edilmektedir. Zilhicce orucuna zilhicce ayının birinde başlanıp dokuzuna kadar tutulabilir. Bayramın birinci günü olan 10 Zilhicce'de oruç tutmak haramdır. Çünkü o gün Müslümanların bayramıdır.

Peygamber Efendimizin zevcesi Hazreti Hafsa (r.a.) diyor ki:

“Allah Resulü (s.a.s.), dört şeyi terk etmezdi: Aşure günü orucu, Zilhicce'nin ilk on günü orucu, her ay üç gün orucu ve sabahın iki rekât sünneti.” (Ahmed b. Hanbel, Müsned, 45/375; İbn Kayyim el-Cevziye, Zadu'l-Meâd 2/62)

Efendimiz (s.a.s.), bir hadislerinde de şöyle buyururlar:

“Allah indinde Zilhicce'nin ilk on gününde yapılan amellerden daha kıymetlisi yoktur. Bugünlerde tesbihi (Sübhanallah), tahmidi (Elhamdülillah), tehlili (La ilahe illallah) ve tekbiri (Allahu ekber) çok söyleyin.” (Abd b. Humeyd, Müsned, 1/257)

Hacı olmayanlar, eğer Zilhicce'nin ilk dokuz gününü tutamayacaklarsa bile en azından 9 Zilhicce olan arefe günü oruç tutabilirler. Peygamber Efendimiz, bu gün tutulan orucun, geçmiş ve gelecek birer yıllık günaha kefareti olacağını bildirmiştir. (Müslim, Siyâm 196, 197)

Bu günün faziletıyla alâkalı olarak da:

“Arefe gününden daha çok Allah'ın cehennem ateşinden insanları âzad ettiği bir gün yoktur.” buyururlar. (Müslim, Hacc, 436)

Hacceden insanların arefe günü oruç tutmaları, Resûl-i Ekrem tarafından yasaklanmıştır. Zira bu gün oruçlu olan kimse hacca ait vazifelerini yapmakta zorlanır, belki tam manasıyla ifa edemez. O zaman da öncelikle yapması gereken vazifeyi ikinci dereceye atmış olur ki, bu da doğru değildir.





Arefe Gününün Faziletleri

Kurban Bayramından bir önceki güne arefe denmektedir. Bu günde hacılar Arafat'a çıkar ve orada bayram gecesine kadar ibadet eder, Allah'a yalvarırlar.

Arefe gününün fazileti hakkında hadislerde müjde dolu haberler vardır: Hz. Ebu Katade'nin (radiyallâhu anh) rivayet ettiğine göre Allah Resülü (sallallâhu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur:

“Arefe günü tutulan oruç, iki senenin günahına keffarettir. Bir önceki sene ve bir sonraki sene.” (Beyhakî, es-Süenü'l-kübra, 3/221)

Bir başka rivayette şeytanın Arefe günü çıldırdığı, perişan olduğu beyan edilmiştir. Çünkü Allah Arefe günü bütün müminlere afv ü mağfiretle muamele eder. (İmam Malik, Muvatta', Hac, 81) Daha başka rivayetlerde Allah Teâla'nın bu mübarek günde ayrı bir tecellide bulunduğu haber verilmiştir. Bu tecellinin sadece Arafat'ta bulunanlar için değil bütün müminler için geçerli olduğu belirtilmiştir. (Taberânî, el-Mu'cemü'l-Kebîr, 13/188; el-Müntehab min Müsnedi Abd b. Humeyd, 1/265)

Başka bir hadiste ise Allah Resülü (sallallâhu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur:

“Günlerin en faziletlisi arefe günüdür.

Faziletçe cumaya benzer. O, cuma günü dışında yapılan yetmiş hacdan faziletlidir. Duaların en faziletlisi de arefe günü yapılan duadır.” (Muvatta, Hacc 246)

Hazreti Aişe validemizden ise şu rivayet nakledilmiştir: “Allah, arefe gününde azad ettiği kadar kullarını başka günlerde cehennemden azad etmez. Allah mahlukata rahmetiyle yaklaşır ve onlarla meleklere karşı iftihar ederek “Görüyor musunuz kullarım neler istiyorlar!” der.” (Müslim, Hacc 436)

Hazreti Ömer'in halifeliliği zamanında Yahudilerden birisi gelerek: “Ey Ömer, siz bir âyet okuyorsunuz ki, o âyet bize inseydi o günü bayram yapardık.” dedi. O âyet, Maide sûresinin üçüncü âyetiydi. Cenab-ı Hak şöyle buyurmuştu:

“Bugün, sizin dininizi kemale erdirdim ve size nimetimi tamamladım.”

Bu âyet, hicri onuncu yılda, Veda Haccı'nda, arefe günü olan cuma günü ikindiden sonra, Peygamber Efendimiz Arafat'ta “Adba” adındaki devesinin üzerinde vakfe yaparken nazil olmuştu. Deve vahyin ağırlığına dayanamayarak yere çökmüştü.

Hz. Ömer şöyle dedi: “Biz o günü ve o gün bu âyetin Allah Resulü’ne (sal-lallâhu aleyhi ve sellem) nazil olduğu yeri biliriz. Cuma günü Arafat’ta bulunuyordu.” demiş ve o günün zaten bayram olduğuna işaret ederek Arefe gününün önemini belirtmiştir.

Arefe günü özellikle bin adet İhlas suresi okumak büyük zatlar tarafından tavsiye edilmiştir. Üstad Bediüzzaman Hazretleri bu konuda şöyle demiştir: Bizim memlekette eskiden Arefe gününde bin İhlas-ı Şerif okurduk. Ben şimdi bir gün evvel beş yüz ve Arefe’de dahi beş yüz okuyabilirim. Kendine güvenen, birden okuyabilir. (Onüçüncü Şua)

Arefe gününü iyi değerlendirmeli, o gün hacılar Arafat’ta vakfe yapıp dua ederken manen onların yanında olduğumuzu hissederek dualarına iştirak edilmelidir. Böyle bir günde bizi günaha sokabilecek her şeyden uzak kalmalıdır.

Arefe gününü değerlendirme adına, oruç ve beş vakit namazın dışında nafile ve kaza namazları kılma, istiğfar da bulunma, muhasebe yapma, imkân ölçüsünde sadaka ve infakta bulunma şeklinde pek çok hayırlı amel yapılabilir.

Arefe günü bayramın bir öncesi olması hasebiyle bayram alışverişlerine çıkmak âdet olmuş olabilir. Ancak bu alışverişleri daha önce yapıp Arefe gününü evde ibadetle geçirmek tercih edilmelidir. Çünkü böyle bir gün senede bir defa gelmektedir ve seneye çıkıp çıkmayacağımız da belli değildir. Allah’ın af dağıttığı bir günde, sokaklarda vakit geçirmek, diğer günlerde olduğu gibi hareket etmek ve Arefe gününün farklılığını yaşamamak mümine yakışmasa gerek.

Rahman ve Rahim Rabbimiz, Arefe günü hürmetine günahlarımızı affetsin, ümmet-i Muhammed’e ve bütün insanlığa yaşanan sıkıntılardan kurtuluş yolları gösterebilir. Amin.



Teşrik tekbiri nedir, nasıl getirilir?

Zilhicce ayının sekizinci gününe “terviye”, dokuzuncu gününe “arefe”, kurban bayramının ilk günü olan onuncu gününe “nahr”, bundan sonraki üç güne de “teşrik günleri” (eyyâm-ı teşrik) denmektedir.

Bayramın iki, üç ve dördüncü günlerine teşrik günleri denmesinin sebebi, bu günlerde teşrik tekbiri getirilmesidir.

Nitekim hadiste, “Arefe günü, nahr/kurban günü (kurbanın birinci günü) ve teşrik günleri (kurbanın 2, 3 ve 4. günleri) biz Müslümanların bayramıdır.” (Ebu Dâvud, Savm 49) buyrulmuştur. Hacılar Mina’da olduklarından dolayı, bu üç güne Mina günleri de denir (İbn Mâce, Menâsik 57).

Teşrik tekbirleri, Hanefî mezhebinde, Kurban bayramının arefe günü sabah namazından başlayarak bayramın dördüncü günü ikindi namazına kadar, toplam 23 vakit, her farzın selâmından sonra kadın-erkek, seferî-mukim ayırımı olmaksızın her mükellefe vaciptir.

Teşrik tekbiri şöyledir:

“Allahü Ekber, Allahü Ekber. Lâ ilahe illâllahu vallâhu ekber. Allâhü Ekber ve lillâhilhamd.”

Anlamı şöyledir:



“Allah herşeyden yücedir, Allah herşeyden yücedir. Allah’tan başka ilâh yoktur. O Allah herşeyden yücedir, Allah herşeyden yücedir. Hamd Allah’a mahsustur”.

Teşrik tekbirlerinin, arefe günü sabah namazıyla başlayıp bayramın dördüncü gününün ikindi namazına kadar (ikindi namazı dahil), yirmi üç vakit farz namazının arkasından birer defa denmesi vaciptir. Sadece kurban bayramına mahsustur.

Bayram

Düşünceleri

Kurban Bayramı, Hz. İbrahim ve İsmâil'den günümüze kadar, hep bir kahramanlık, bir fedâkarlık, bir hasbîlik ve bir teslimiyet sembolü olagelmıştır. Kurban Bayramı, tıpkı orduların savaşa gidişi gibi gürül gürül tekbirlerle gelir ve bir velvele olur, her yanda yankılanır. Onda hem bir mûsiki ve şiir hem de muharebelerin bin tarraka ile gürleyen hakkı ilan sesleri içiçedir.

Kurban Bayramında evler-sokaklar, ma'bedler, dağlar, taşlar tekbirlerle lerezeye gelir inler. Minarelerden yükselen temcidler en bayılıcı nağmelerle, dalga dalga tâ evlerimizin içine kadar gelip yayılırken, köy-kent, şehir-kasaba, ova-oba, koyun-kuzu meleyişleriyle sarsılır. O kutlu zaman diliminde hemen herkes, her şey ve her yer âdetâ dile gelir ve konuşur.

Arafat bir mahşer gibi kaynar ve köpürür, bir hesap meydanı gibi endişe ve ümit soluklar.. Müzdelife, Mîna yoldakilerin telaşve tedarikiyle uğuldar.. Ka'be, sinesi hasretle yanan gufrana susamışların nabzı gibi atar.. ve bütün bu sesler, soluklar Hakk karşısında divan durmuş inleyen en mükerrem kulların çığlıkları gibi gider verâların kapılarına dayanır. Sanki ebediyet gamzeden bu seslerle, hislerimizin sınırsızlığını, hülyalarımızın sonsuzluğunu edâ ediyor-muşuz gibi, duygularımızın bütün hazineleri açılır.. ve bütün mahrem hislerimiz bağı kopmuş tesbih taneleri gibi dörtbir yana saçılır. Her yanda köpürüp köpürüp Hakk katına yükselen bu sihirli sesleri duyup ve gönüllerimizde cennetler gibi esen şevk ü tarâbı yaşadıkça, aşktan, şevkten ve

bayramın büyüünden süzölmüş diriltici bir iksiri içiyor gibi oluruz.

İmana mazhariyetin, Hakk'a kulluğun, kullukta şuûrun gönüllerimizi yükseltmiş bulunduğu zirvelerden yürüdüğümüz yolu seyreder, kader kitabımızı okur 'İşte kitap bu!' der ve talihimize tebessümler yağdırırız. Bu mazhariyet ve mevhibelerin tadı, lezzeti ruhlarımızı o kadar yumuşakça sarar ki, gözlerimiz şükranla açılır-kapanır, duygularımız baharlar gibi yeşerir.. derken ruhlarımıza gelip vâsıl olan ilham ve ruhlarımızdan ötelere yükselen inâyet kanatlı duâlar, münâcâtlar, sızlanışlar, âdetâ tabiatlarımızı aşan semâvî bir manâ, bir hâl ve bir te'sire ulaşır. Öyle ki, her yeni saat, her yeni dakika, her yeni iş, her yeni imkan daha derince yaşanmaya, daha şuurluca değerlendirmeye layık birer kıymet alır; alır da, rûhânî zevklerle coşmuş vicdanlar 'lûtfunu arttır Allah'ım!' der daha da mest olmak isterler.

Bayram günleri, din ve meşrû âdetlerin ferah-fezâ ikliminde ibadetlerle hazza ve rûhânî hazlarla ibadet neşvesine büründükçe, yepyeni bir varlığa erdiğimizi, ebedileştüğimizi, sinelerimizin kevn ü mekanlar kadar genişlediğini ve şuurlarımızın ilâhî vâridatla aydınlandığını daha açık-seçik duyar.. ve maddiyatımızın bütün bütün çözüldüğünü, tamamen manevîleştiğimizi sanırız.. sanırız da, hep imanın gönüllerimize saldığı ezelî vaatlere doğru akarız.

Bayram günlerinde yaşadığımız dolu dolu duygularla çok defa kendimizi havada uçuyor veya neşeli, ahenkli ve pürüzsüz bir yolla ruh iklimine doğru kayıyor gibi oluruz. Bazen gökyüzünde hiç kanat çırpmadan sağa-sola süzölen kuşlar gibi, bazen ağaçların başlarında ince ince salınan dallar gibi, bazen de

rüzgârların dokunmasıyla yatıp kalkan, yatıp kalktıkça da, çevreye kokular salan çiçekler gibi incelik, zarifleşir ve şiirleşiriz.

Bazen bütün bütün rikkate gömülür ve duyduğumuz her tekbir, her tehlil, her uhrevî ses ve sözle kendimizi öyle bir ağlamaya salarız ki, tepeden tırnağa sıırılsıklam oluruz. Bazen pür-neş'e kesilir ve kendimizi havâî fişeklere binmiş ışık ışık gökyüzünde dolaşiyor sanırız.. bazen de sihirli bir seccâde üzerinde yıldızlar arası seyahat ediyor gibi oluruz. Bazen koyun-kuzu meleyişiyle rikkate gelir, duygulanır ve bir kısım tuhaf hislerin te'siriyle içten içe mumlar gibi eririz.. bazen de bunları o kadar tabî, yerli yerinde ve baş döndürücü bir ahenk içinde görürüz ki, 'böylesinden daha mükemmeli olamaz' der kaderin sırlı nakışları karşısında büyüleniriz.

Bazen minarelerden yükselen temcidler, ezanlar, câmilerden taşıp dörtbir yanda yankılanan tekbirler, Kurân'lar ve bunların vicdanlarda meydana getirdiği aks-i sadâlar öyle şiirleşir, öyle insanların içine akar ve onları büyüler ki; zannediyorum gönül dünyamızda hiçbir zevk ne bu derinliğe ulaşabilir ne de bu müessiriyete. Hele bu ses ve bu sözlere bir fon müziği gibi seher yeli de karışıp esince heyecanlarımız tarif edilmez bir noktaya ulaşır, hislerimiz de bir tûfan halini alır.

Husûsiyle hacc esnasında hemen her yerin umûmî lisanı ve umûmî şivesi olan 'tekbir'ler ve 'telbiye'lerle en gizli düşüncelerimizi, en muhterem kanaatlerimizi en yüksek bir âvâz ile ilân ederek ve en mahrem hislerimizi en yakıcı nağmelerle dile getirerek âdeta bir mahşer provası yaparız. Bu çok mûnis ve o kadar da ürperten tablolar karşısında, bu alabildiğine derin ve o kadar da fitrî sözlerle hep ayrı ayrı yerlerde dolaşır, ayrı ayrı



vazifeler yaparız ama, her zaman arkamız cehennemlere dönük, gözlerimiz cennetlerin tüllenen şafaklarıyla mest, kalplerimiz de ilâhî rıdvân avında olarak...

İşte bu duygularla bütün bütün hudutlarımızı aşarak, bitevî hodgâmlıklarımızdan sıyrılarak, tahtlarımızı kalb ve ruhun ufkuna kurar, dünyaya bakan yönleriyle beden ve cismâniyetin küllerini sağa-sola savurur ve vicdanın bir köşesinde muhâfaza ettiğimiz cennetten getirilmiş kıvılcımları bir kere daha tutuşturur.. ve o alev, o harâret, o ışık altında bu yeni varlığımızı yürekten selamlar, bahtımıza te-bessümler yağdırırız.

